

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин та суспільних комунікацій**

**ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ
УКРАЇНОЮ ТА РУМУНІЄЮ**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 6 курсу, 605 групи

Дорош Інна Володимирівна

Керівник:

кандидат політичних наук,

доцент. **Мельничук Л.Н.**

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № _____ від _____ 2023 р.
Зав. кафедрою _____ доц. Макар В.Ю.*

Чернівці – 2023

Анотація

Магістерська робота присвячена дослідженню вивчення дипломатичної діяльності України та Румунії в сучасних умовах геополітичних перетворень. Автор удосконалює розуміння поняття дипломатії та використовує різні методологічні підходи для осмислення міжнародних відносин.

У роботі розглянуто політико-історичний аспект відносин між Україною та Румунією і становлення політико-дипломатичних відносин, еволюцію стратегій обох країн та їхніх ініціатив у сфері спільного розвитку в парадигмі дипломатії. Особлива увага приділяється дипломатичному вирішенню територіальних спорів, що має велике значення для забезпечення стабільності у регіоні.

Важливою складовою дослідження глобального виміру взаємодії між Україною та Румунією на сучасному етапі. Автор аналізує роль та досвід Румунії у підтримці європейської та євроатлантичної інтеграції України. Також розглядає місце обох країн у глобальній геополітиці та їхнє геополітичне позиціонування в контексті російсько-української війни.

Ця магістерська робота вносить вагомий внесок у наше розуміння дипломатичних відносин між Україною та Румунією в умовах сучасного світового порядку. Її результати можуть бути корисними для розробки стратегій дипломатичної діяльності обох країн, а також сприяти подальшим дослідженням у галузі міжнародних відносин та дипломатії.

Ключові слова: *Україна; Румунія; сучасна геополітика, дипломатія, російсько-українська війна; українсько-румунські відносини.*

LE RÈSUMÉ

Le mémoire de maîtrise est consacré à l'étude de l'activité diplomatique de l'Ukraine et de la Roumanie dans les conditions modernes de transformations géopolitiques. L'auteur améliore la compréhension du concept de diplomatie et utilise diverses approches méthodologiques pour comprendre les relations internationales. L'article examine l'aspect politico-historique des relations entre l'Ukraine et la Roumanie et la formation des relations politico-diplomatiques, l'évolution des stratégies des deux pays et leurs initiatives dans le domaine du développement commun dans le paradigme de la diplomatie. Une attention particulière est accordée au règlement diplomatique des différends territoriaux, qui revêt une grande importance pour assurer la stabilité dans la région.

Un élément important de l'étude de la dimension globale de l'interaction entre l'Ukraine et la Roumanie au stade actuel. L'auteur analyse le rôle et l'expérience de la Roumanie dans le soutien à l'intégration européenne et euro-atlantique de l'Ukraine. Examine également la place des deux pays dans la géopolitique mondiale et leur positionnement géopolitique dans le contexte de la guerre russo-ukrainienne. Ce mémoire de maîtrise apporte une contribution significative à notre compréhension des relations diplomatiques entre l'Ukraine et la Roumanie dans les conditions de l'ordre mondial moderne. Ses résultats peuvent être utiles pour développer des stratégies d'activités diplomatiques des deux pays, ainsi que contribuer à la poursuite des recherches dans le domaine des relations internationales et de la diplomatie.

Mots-clés : Ukraine; Roumanie; géopolitique moderne, diplomatie, guerre russo-ukrainienne ; relations ukraïno-roumaines.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис) Прізвище І.П.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ...	10
1.1. Поняття дипломатії і методологічні підходи до вивчення міжнародних відносин.....	10
1.2. Аналіз джерельної бази дослідження.....	20
Висновки до 1 розділу.....	22
РОЗДІЛ 2. ПОЛІТИКО-ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА РУМУНІЇ.....	24
2.1. Становлення політико-дипломатичних і торговельно-економічних відносин між Україною та Румунією.....	24
2.2. Еволюція дипломатичних стратегій та ініціатив України і Румунії	34
2.3. Дипломатичне врегулювання територіальних суперечок між Україною та Румунією.....	42
Висновки до 2 розділу.....	48
РОЗДІЛ 3. ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РУМУНІЄЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	51
3.1. Досвід Румунії на шляху європейської та євроатлантичної інтеграції ...	51
3.2. Місце України та Румунії в сучасній геополітиці.....	61
3.3. Геополітичне позиціонування Румунії в контексті російсько-української війни.....	70
Висновки до 3 розділу.....	78
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
LE RÈSUMÉ	100

ВСТУП

У сучасних геополітичних умовах розвиток державних відносин та дипломатична діяльність стають ключовими аспектами стратегічного партнерства між країнами. Важливе значення дипломатія відіграє у відносинах між країнами, які межують. Україна та Румунія мають спільний кордон завдовжки 613,8 кілометра, тож для обох країн важливою є конструктивна співпраця, заснована на історичних засадах, сучасних викликах та можливостях, враховуючи новітні геополітичні реалії.

Актуальність цього дослідження зумовлена тим, що Румунія є однією з країн членів НАТО та ЄС, яка, поруч з іншими країнами-учасницями, відповідальна за прийняття інших країн до цих організацій. Відповідно, для нашої держави важливо підтримувати з нею добросусідські стратегічні відносини як заради безпекової, економічної та культурної співпраці, так і заради цілком корисливої мети – подальшої підтримки Бухарестом євроінтеграційних та євроатлантичних прагнень України.

У зв'язку із ескалацією міжнародних конфліктів світ очевидно переживає значущі трансформації, відтак належне регіональне співробітництво може визначати зміст і динаміку державних відносин та, зрештою, геополітичних тенденцій і закономірностей. У нинішніх складних геополітичних та історичних умовах для України це має особливе значення.

По-перше, Україна потребує підтримки якомога більшої кількості держав світу на тлі російського повномасштабного вторгнення, а взаємодія з сусідньою Румунією стає важливим аспектом забезпечення безпеки та розвитку регіону, інтеграції України в західноєвропейські політико-економічні та безпекові об'єднання.

По-друге, Румунія відіграє активну роль на європейському континенті та євроатлантичних структурах, впливаючи на процеси інтеграції та стабільності в Східній Європі. Розуміння її історичного досвіду та підтримка у контексті українського шляху до європейської інтеграції має велике

значення. Керівництво цієї держави, безумовно, переслідує насамперед свої національні інтереси у межах нині домінуючої в міжнародних відносинах концепції політичного реалізму. Проте водночас Румунія продемонструвала непохитну підтримку України, починаючи з 2014 року, коли Росія почала проти нашої країни гібридну війну, і у момент повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року. Ця підтримка продовжується дотепер.

Дослідження дипломатичної діяльності України та Румунії в сучасних геополітичних реаліях відкриває можливості для глибокого аналізу впливу фахової дипломатії у відносинах між двома країнами на їх глобальне політико-економічне позиціонування. Це питання є актуальним не лише для України, але й для Румунії. Український вчений Степан Рудницький ще в ході Першої світової війни зазначав, що «Румунія лише тоді матиме можливість вільного життя й мирного, стабільного розвитку, коли від Росії та Польщі її відмежує Українська держава». Тобто, актуальність дослідження має значення для обох держав.

З огляду на це, метою дослідження є вивчення та аналіз ключових аспектів дипломатичних відносин між Україною та Румунією в сучасних геополітичних реаліях.

Реалізація поставленої мети досягається шляхом розв'язання наступних дослідницьких завдань:

- Провести аналіз різних теоретичних підходів до визначення поняття дипломатії та вибрати методологічний підхід для подальшого дослідження.
- Оцінити сучасні методи та підходи до аналізу міжнародних відносин, зокрема в контексті вивчення дипломатії.
- Розглянути етапи становлення політико-дипломатичних відносин між Україною та Румунією та проаналізувати еволюцію дипломатичних стратегій та ініціатив обох країн в контексті розвитку їхніх відносин.

- Вивчити ефективність дипломатичних методів у вирішенні територіальних спорів та забезпеченні стабільності у регіоні.
- Проаналізувати роль та досвід Румунії в контексті підтримки європейської та євроатлантичної інтеграції України.
- Визначити місце України та Румунії в сучасній геополітиці та їхній внесок у контекст російсько-української війни, а також проаналізувати глобальний вплив дипломатичних відносин між обома країнами на міжнародну безпеку та стабільність.

Об'єктом дослідження є дипломатичні відносини між Україною та Румунією. **Предметом** дослідження є динаміка та особливості розвитку українсько-румунських дипломатичних відносин. Робота спрямована на вивчення та аналіз теоретичних основ, історичних подій та сучасних тенденцій, які формують дипломатичні відносини між Україною та Румунією.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від встановлення дипломатичних відносин до сучасності (1992-2023 рр.).

Відповідно до визначених завдань була обрана наступна **методологічна основа дослідження**, яка спирається на застосування **наукових підходів і методів** комплексного аналізу відносин між Україною та Румунією. Кожен із використаних методів має свою унікальну роль та спрямований на досягнення конкретних цілей дослідження.

Серед основних підходів варто виокремити такі: системний підхід, який використовувався для розгляду дипломатичних відносин як системи принципів, цінностей і закономірностей у контексті міжнародних відносин. Він дозволяє враховувати взаємозв'язки та вплив різних чинників на динаміку відносин між державами крізь призму їх системних взаємозв'язків.

Історичний підхід був застосований для аналізу становлення і розвитку відносин між Україною та Румунією, допомагаючи виявити ключові події та фактори, що визначили хід дипломатичних відносин в історичному ракурсі.

Інституціональний підхід використовувався для ретельного розгляду та критичного аналізу інформації з метою визначення тенденцій, особливостей та потенційних впливових факторів в дипломатичних відносинах, які формують інституційну складову міжнародних відносин.

Фундаментальним науковим підходом у нашій роботі став **структурно-функціональний підхід**, який застосовувався з метою розгляду відносин між Україною та Румунією як сукупності чітко виражених функцій і алгоритмів, заснованих на цілісності та структурованості міждержавних взаємин.

Наше дослідження включало в себе і використання окремих наукових методів, спрямованих на докладний аналіз та розуміння дипломатичних відносин між Україною та Румунією в сучасних геополітичних умовах. Зокрема, в процесі дослідження були використані методи аналізу, синтезу та узагальнення.

Метод аналізу застосовувався для ретельного розгляду складних взаємозв'язків та виявлення ключових аспектів дипломатичних відносин. Цей підхід дозволив визначити важливі фактори, що впливають на розвиток відносин між обраними країнами, а також з'ясувати їхні позитивні та негативні аспекти.

Метод синтезу забезпечував об'єднання окремих елементів інформації з метою створення цілісної карти взаємодії. Це дало можливість виявити загальні тенденції та структуру дипломатичних відносин між державами, покращуючи розуміння їхнього розвитку в часі.

Метод узагальнення використовувався для формулювання висновків та визначення загальних тенденцій на підставі отриманих результатів. Цей підхід сприяв систематизації інформації та створенню концептуального образу розвитку дипломатичних відносин між Україною та Румунією.

Використання зазначеного комплексу наукових підходів і методів сприяло отриманню всебічного та глибокого розуміння динаміки та особливостей дипломатичних відносин обраних країн, що є ключовим у розгляді сучасних геополітичних тенденцій в розрізі міжнародних відносин.

Наукова новизна дослідження полягає у сучасній інтерпретації дипломатичної діяльності між Україною та Румунією на тлі глобальних викликів.

Унікальність роботи полягає в аналізі актуальних глобальних та регіональних тенденцій, таких як триваюча європейська та євроатлантична інтеграція, а також міжнародні безпекові катаклізми і геополітичне позиціонування Румунії, зокрема, в контексті російсько-української війни. З огляду на широку проблематику обраного нами предмету дослідження, варто зауважити, що воно не є вичерпним, тож однозначно потребує подальших дослідницьких пошуків.

Структура й обсяг роботи обумовлені визначеною метою, предметом дослідження і поставленими завданнями. Вона складається з анотацій українською та французькою мовами, трьох розділів, поділених на тематичні підрозділи, висновків та списку використаних джерел, до якого увійшли нормативно-правові національні і міжнародні документи, наукові праці українських та румунських дослідників, а також різні політико-аналітичні матеріали.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Поняття дипломатії і методологічні підходи до вивчення міжнародних відносин

Від давніх часів людство прагнуло розуміти основні закономірності свого існування. Утворення держав і розвиток політичних та торговельних відносин між ними стали актуальними проблемами, які викликали інтерес до вивчення цих взаємовідносин. Цей інтерес ще більше посилювався у зв'язку з тим, що відносини між державами часто супроводжувалися численними суперечностями, які неодноразово вели до виникнення збройних конфліктів. Тобто науковий інтерес до міжнародних відносин відзначався з античних часів і вчені намагались вирішити проблему «війни і миру», а також знайти раціональне взаємовідношення між цими двома аспектами. Упродовж історії, вивчення міжнародних відносин зосереджувалося на розгляді цих складних взаємодій та пошуку шляхів забезпечення миру та стабільності у світі.

Дипломатія визначається як ключовий інструмент вирішення міжнародних конфліктів, розвитку ефективних міждержавних відносин та сприяння мирному співіснуванню країн [49; с. 373]. Відповідно вивчення дипломатії та міжнародних відносин у сучасному світі є надзвичайно важливим, особливо враховуючи російське вторгнення в Україну та його вплив на геополітичний ландшафт. Аналіз міждержавних взаємин, політичних та економічних процесів на міжнародному рівні здатен визначити та спрогнозувати ключові тенденції, що впливають на стабільність та безпеку світового співтовариства. Крім того, роль дипломатії та вивчення міжнародних відносин набуває особливої ваги в сучасних умовах геополітичної нестабільності та економічної взаємозалежності.

Сучасна дипломатія оперує на різних рівнях взаємодії у суспільних відносинах і з розвитком суспільства стає все більш комплексною, враховуючи різні аспекти міжнародних відносин та можливості

співіснування між головними учасниками на глобальній політичній арені. Зазначимо, що на розвиток дипломатії суттєво вплинув перехід до Вестфальської системи міжнародних відносин, який був спричинений укладенням Вестфальського миру у 1648 році [102]. Вестфальський мир - унікальна подія в історії, яка не лише стала важливим моментом для свого часу, але й залишається надзвичайно важливою в сучасних міжнародних відносинах, оскільки встановила фундамент для їх формування та сформулювала їх основні принципи. Зокрема під час укладення Вестфальських договорів було розроблено принципи міждержавного спілкування, використання інститутів постійної дипломатії, а також встановлено основні норми дипломатичного протоколу, етикету і церемоніалу. Ці ідеї та практики стали основою для розвитку дипломатичної діяльності в усьому світі [108].

Сьогодні важливість дипломатії є надзвичайно великою, оскільки вона виступає ключовим інструментом для вирішення міжнародних конфліктів, зміцнення взаєморозуміння та сприяння стійкому розвитку світової спільноти. Дипломатія дозволяє країнам ефективно співпрацювати, розв'язувати проблеми та взаємодіяти для досягнення спільних цілей, сприяючи також розвитку мирних та стабільних відносин в умовах глобалізації. Ми переконані, що дипломатія, як мистецтво ведення міжнародних відносин, є невід'ємною частиною міжнародної системи. Вона включає в себе переговори, укладання договорів, вирішення конфліктів та підтримання дипломатичних відносин. Важливою рисою ми визначаємо здатність до міжкультурного взаєморозуміння та розв'язання суперечливостей мирним шляхом, що є особливо актуально в сучасних умовах.

За визначенням В. Руднева, дипломатія – це система взаємодії та обміну інформацією між представниками різних країн чи міжнародних суб'єктів з метою досягнення спільних цілей, вирішення конфліктів, укладання угод та створення партнерств [58]. Як зазначає Т. Сивак,

дипломатія є ключовим інструментом міжнародних відносин і включає в себе діалог, переговори, ведення договорів, вирішення спорів, а також обмін культурними та економічними ресурсами[65; с. 101]. Більше того, як доречно зазначає вчена М. Жакун, у руслі актуальних геополітичних подій, пов'язаних з нестабільною безпековою ситуацією на різних континентах світу, особливої актуальності набуває таке поняття як воєнна дипломатія, під яким розуміється певна система воєнно-політичних інструментів та заходів, що використовуються для реалізації зовнішньої політики [19; с. 56].

Звернемо також увагу, що зважаючи на різні аспекти, дипломатію можна вивчати із різних ключових точок зору: як поняття, процес та професію [4].

Дипломатія як поняття. Дипломатія представляє собою систему взаємодії між країнами або міжнародними суб'єктами для вирішення спільних проблем, уникнення конфліктів та сприяння розвитку взаємовідносин. Це важливий елемент зовнішньої політики країн, який базується на використанні мови дипломатії та переговорів.

Дипломатія як процес. Дипломатичний процес включає в себе ряд послідовних етапів, починаючи від аналізу міжнародного оточення і закінчуючи підписанням міжнародних документів. Процес включає переговори, обмін інформацією, лобіювання і розв'язання конфліктів. Ефективний дипломатичний процес забезпечує мирне співіснування країн і вирішення світових проблем.

Дипломатія як професія. Дипломат - це професіонал, який представляє свою країну або організацію на міжнародному рівні. Це вимагає високого рівня культури, комунікаційних навичок та стратегічного мислення. Дипломат повинен бути готовий вирішувати складні завдання та дотримуватися принципів міжнародного права.

Згідно з О. Балануцою, дипломат, як експерт з високим рівнем знань і вмінь, повинен володіти трьома ключовими аспектами: спеціальними знаннями, професійними навичками та особистими якостями [4]. Це, за

словами українського дипломата, включає розуміння зовнішньої політики, географії, історії, а також професійні вміння ведення переговорів, аналізу та ефективного представництва, а також особисті риси, такі як комунікабельність, стресостійкість та відповідальність [4]. Як вже зазначалось, у сучасному світі вирішення конфліктів і розв'язання суперечок нерідко відбувається не лише мирними шляхами. За останнє десятиріччя спостерігається зростання військових подій у різних країнах світу. Зокрема, важливою стає ефективність переговорного процесу, що представляє собою важливий етап дипломатичних зусиль. Дипломат виступає ключовою фігурою у вирішенні міжнародних конфліктів, веденні переговорів та впровадженні «м'якої сили». Його роль полягає у вмілому використанні дипломатичних інструментів для сприяння мирним та конструктивним відносинам між країнами і забезпечення стабільності в міжнародній спільноті [79].

Загальна мета дипломатії полягає в розв'язанні конфліктів, зміцненні міжнародного співробітництва та підтримці світового порядку. Це комплексний і багатогранний концепт, що об'єднує як поняття, так і процеси, в той час як дипломати виступають як ключові актори в цій складній грі міжнародних відносин.

Основні аспекти дипломатичної діяльності включають проведення дипломатичних конгресів, конференцій та нарад, тобто регулярних зустрічей між керівниками держав; обмін дипломатичними листами; підготовку і укладання міжнародних угод; забезпечення постійного представництва держави за кордоном; участь представників держави в міжнародних організаціях; виконання інформаційної роботи та інші відповідні заходи [80; с. 37].

Що стосується вивчення міжнародних відносин, то слід зауважити, що воно дозволяє нам аналізувати історію, структуру та функції міждержавних відносин, допомагає розуміти механізми прийняття рішень та формування стратегій національної та міжнародної політики країн.

Поняття «міжнародні відносини» увійшло в науковий лексикон завдяки англійському філософу Джеремі Бентаму, який у 1789 році вперше використав його у своєму трактаті «Вступ до принципів моральності і законотворення». У цьому творі він визначав відносини між монархами та громадянами різних держав [33]. Це поняття неспроста з'явилося саме в той період, оскільки перехід від XVIII до XIX століття був ключовим етапом у розвитку явища міжнародних відносин. До цього часу на Заході вже сформувалася система суверенних національних держав. Порушення відносин між царями та правлячими династіями були замінені відносинами між організованими державами та національними громадянами. По-суті відбувався перехід від одного типу відносин до іншого у світі міжнародних стосунків.

Р. Арон висловлює погляд, що міжнародні відносини є явищем, яке не обмежується чіткими межами у реальному світі. Він вважає, що ці відносини матеріально переплетені та не можуть бути відокремлені від інших соціальних явищ [3; с. 125]. За думкою Р. Арона, будь-які події чи процеси у сфері міжнародних відносин можуть відрізнятися своєрідністю, але це не змінює їхньої суті [16].

К. Браун стверджує, що до цього моменту неможливо чітко визначити сутність міжнародних відносин. Він розглядає їх як дії в міжнародному середовищі, і його переконання полягає в тому, що природа цих відносин залишається відкритим питанням [88].

Ю. Кукуфіта відзначає, що міжнародні відносини представляють собою вельми складне явище, тому що [99; с. 84]:

- сфера міжнародних відносин насичена різноманітними явищами та процесами, що ускладнює їхній аналіз через обмежені можливості використання наукових методів лише однієї галузі;
- міжнародні відносини позбавлені централізованого центру влади та управління, що робить їх розуміння та вивчення додатково викликовим;

- дослідникам міжнародних відносин важко отримати повний доступ до інформації, оскільки деякі дані є об'єктом дипломатичної таємниці та обмежень безпеки;

- складним завданням є аналіз причинно-наслідкових зв'язків у поведінці держав на міжнародній арені. Адже вплив випадковостей і багатьох взаємодіючих факторів визначає велику роль у поведінці учасників міжнародних подій.

Різновидами міжнародних відносин є [90]:

- *Політичні відносини*, що виконують ключову роль, формуючи, об'єднуючи та визначаючи інші аспекти відносин. Виявляються у конкретних політичних діях елементів політичної системи, основним актором якої є держава. Забезпечують безпеку та створюють передумови для розвитку всіх інших видів відносин.

- *Економічні та науково-технічні відносини*, які здебільшого спрямовані на захист економічних відносин, впливаючи на світовий ринок та міжнародний поділ праці. Стан економічних відносин визначається рівнем розвитку виробництва, продуктивних сил, моделями економіки та іншими аспектами.

- *Ідеологічні відносини*, що являють собою самостійну складову політичних відносин. Роль і значення ідеологічних відносин змінюються відповідно до ролі ідеологій у суспільстві.

- *Міжнародно-правові відносини* які забезпечують регулювання міжнародних взаємовідносин за допомогою правових норм і правил, на які домовляються учасники. Механізм міжнародного права дозволяє захищати інтереси, уникати конфліктів, вирішувати спірні питання та підтримувати мир і безпеку.

- *Військово-стратегічні відносини*, що включають різноманітні аспекти, пов'язані зі створенням, нарощуванням та розподілом військової

сили, прямо чи опосередковано пов'язані з суспільними та міжнародними відносинами.

Міжнародні відносини передбачають за собою певну взаємодію. Так, ключовими формами міжнародної взаємодії є [27; с. 115]:

- *Співпраця* - передбачає взаємодію та об'єднання зусиль держав для досягнення спільних цілей. Ця форма може включати економічне партнерство, дипломатичне співробітництво, обмін технологіями та інші спільні ініціативи.

- *Суперництво* - виявляється у змаганнях та конкуренції між державами за різні ресурси, вплив чи стратегічні позиції. Ця форма може мати економічний, політичний чи військовий характер, де держави діють відносно самостійно та не завжди спільно.

- *Конфлікт* - виникає при розбіжностях інтересів, цінностей чи територій між державами. Ця форма взаємодії може призвести до напружених відносин, війн чи інших форм протистоянь, що вимагають розв'язання для відновлення стабільності.

Відповідно до висновків дослідника Л. Чупрія, у вивченні міжнародних відносин використовуються різні методи для глибокого аналізу та розуміння складного характеру міжнародних стосунків (таблиця 1.1) [82; с. 47].

Таблиця 1.1

Методи вивчення міжнародних відносин

Методи	Суть методу
Хронологічний	дозволяє вивчати історію відносин в послідовному порядку, визначаючи основні етапи та тенденції
Порівняльний	використовується для виявлення спільних та відмінних рис різних міжнародних контекстів
Системний	дозволяє розглядати міжнародні відносини як взаємодію складових системи, виявляючи їх взаємозв'язок та вплив на загальний результат

Соціологічний	використовує соціологічні підходи для вивчення взаємодії міжнародних акторів та визначення ролі суспільних чинників
Структурно-функціональний	спрямований на вивчення структури міжнародних систем, їх складових та взаємодії між ними. Зокрема аналізуються ключові елементи, такі як держави, міжнародні організації, неурядові організації та інші актори. Також досліджується, які функції виконують структурні елементи системи. Аналізуються процеси співпраці, конфліктів, регулювання та інші функції, які впливають на стан міжнародних відносин.
Інституціональний	зосереджений на ролі та впливі інститутів у міжнародних відносинах. Інституції включають в себе міжнародні організації, угоди, норми та правила, що регулюють поведінку держав та інших учасників. Вивчається, як інституції формують структуру відносин, визначають правила гри та впливають на прийняття рішень. Аналізується їхній внесок у управління конфліктами, сприяння співпраці та забезпечення стабільності в міжнародній системі.
Індукції і дедукції	дозволяє вивчати міжнародні відносини шляхом узагальнення конкретних прикладів та виведення загальних закономірностей або, навпаки, застосовувати загальні принципи до конкретних випадків

Окремо хочемо зазначити про методи прогнозування такі як екстраполяція, експертні оцінки та моделювання. Вони використовуються для передбачення можливого розвитку подій у майбутньому на основі наявних даних та професійних оцінок експертів. Загалом, ці методи взаємодіють, дозволяючи дослідникам отримати комплексний погляд на різні аспекти та динаміку міжнародних відносин. Тобто у вивченні сучасних міжнародних відносин використання прогностичних методик, таких як динамічна модель Річардсона, є ключовим аспектом. Ці методи дозволяють аналізувати та передбачати розвиток міжнародних подій і відносин на основі математичних моделей та статистичних даних. Наприклад, як слушно зауважують вчені І. Осадца та В. Карпо, динамічна модель Річардсона

визначає взаємозв'язки між різними країнами, їхніми конфліктами, а також можливостями для співпраці [43; с. 78]. Ці методи дозволяють не лише розуміти сучасні тенденції у міжнародних відносинах, але і робити передбачення щодо можливих сценаріїв майбутнього. Аналізуючи вплив різних факторів на динаміку міжнародних відносин, дослідники можуть отримати уявлення про ймовірні розвиток подій і вживати стратегічні заходи для покращення міжнародної стабільності та співпраці. Такі прогностичні методики стають важливим інструментом для розуміння та адаптації до динаміки міжнародного політичного середовища.

Сучасні міжнародні відносини визначаються певними тенденціями, які виникають на тлі глибоких змін у світі. Однією із найважливіших аспектів є розподіл влади в системі міжнародних відносин. Політологи, зокрема Л. Огризко, розглядають можливість формування колективного лідерства, визначаючи роль країн, таких як США, Китай, а також організації ЄС, НАТО, зокрема [38; с. 65]. Водночас ці тенденції визначаються не абсолютним лідерством, але відкривають можливості для розв'язання глобальних конфліктів через зміну розташування політичних сил у світі. Поява нового гравця у міжнародних відносинах, такого як Китай, зумовлює необхідність перегляду стратегій та підходів до взаємодії міжнародних акторів.

Демократизація в міжнародних відносинах стає ще однією ключовою тенденцією. Забезпечення демократичного контролю над зовнішньою політикою та участь громадськості в прийнятті рішень є необхідністю для уникнення потенційно небезпечних ситуацій у світі.

На фоні цих змін варто відзначити і появу деструктивного гравця в міжнародних відносинах – міжнародного тероризму. Його вплив виявляється в розширенні мережі терористичних організацій та активному впливі на зовнішню політику окремих держав.

Враховуючи ці різноманітні тенденції, важливо підкреслити, що сучасні міжнародні відносини є складним мозаїчним полем, де динаміка змін визначається взаємодією численних чинників. Застосування різних методів

дослідження, таких як хронологічний, системний, соціологічний, дозволяє отримати більш повний розуміння цього складного явища.

Отже, дослідження вивчення дипломатії та міжнародних відносин у сучасному світі є надзвичайно важливим, особливо в сучасних умовах геополітичної нестабільності та економічної взаємозалежності. Сьогодні дипломатія є ключовим інструментом вирішення конфліктів, розвитку міждержавних відносин та сприяння мирному співіснуванню країн. Існують різні підходи до визначення терміну «дипломатія». Її трактують як поняття, процес і професію. Кожен з цих підходів акцентує увагу на певних їх аспектах та функціях. Тому найзагальніше можна сказати, що основною метою дипломатії є розв'язання конфліктів, зміцнення співробітництва та підтримка світового порядку. Дипломатична діяльність включає проведення конгресів, обмін листами, укладання угод, представництво за кордоном та інші заходи.

Міжнародні відносини представляють собою складне та взаємопов'язане явище, обумовлене різноманітністю та унікальністю подій та процесів. Визначення їхньої суті залишається відкритим питанням, зокрема через складність аналізу в умовах різноманітності та взаємодії факторів. У світі міжнародних відносин важко встановити чіткі межі через відсутність централізованого управління та обмежені можливості доступу до інформації. Невизначеність і вплив випадковостей створюють виклики для вивчення цього комплексного явища. Важливо розглядати міжнародні відносини як унікальний об'єкт наукового дослідження, зосереджуючись на їхніх унікальних аспектах, таких як політичні, економічні, ідеологічні, міжнародно-правові та військово-стратегічні відносини. Співпраця, суперництво і конфлікт визначають основні форми міжнародної взаємодії. Методами вивчення міжнародних відносин є хронологічний, порівняльний, системний, соціологічний, структурно-функціональний та інституціональний тощо. Також виокремлюють прогностичні методи, такі як динамічна модель

Річардсона, які допомагають передбачити можливий розвиток подій у майбутньому.

1.2. Аналіз джерельної бази дослідження

Під час дослідження ми використали низку різноманітних джерел. Наша робота базувалась на аналізі теоретичних доробків українських та зарубіжних вчених. Власні наукові підходи до визначення поняття «дипломатія» запропонували: О. Балануца, що досліджував дипломатію із різних ключових точок зору: як поняття, процес та професію [4]; М. Жакун, який ввів поняття воєнної дипломатії [19; с. 56]; В. Руднева, яка визначала дипломатію як систему взаємодії та обміну інформацією між представниками різних країн чи міжнародних суб'єктів з метою досягнення спільних цілей, вирішення конфліктів, укладання угод та створення партнерств [58]; Т. Сивак, що вважав дипломатію ключовим інструментом міжнародних відносин, що включає в себе діалог, переговори, ведення договорів, вирішення спорів, а також обмін культурними та економічними ресурсами [65]; Л. Чекаленко, що розглянув основні аспекти дипломатичної діяльності [80]. Дослідженням «міжнародних відносин» займалися Р. Арон [3]; К. Браун [88]; Ю. Кукуфита [99]; Мальський М. та Мацяк М. [33]; І. Осадца та В. Карпо [43]; Л. Чупрій [82] та ін.

Розглянути становлення політико-дипломатичних і торговельно-економічних відносин між Україною та Румунією нам допомогли напрацювання: В.Власенка [12], Т. Деборовські та Т. Іванські [91], В. Копійки та С. Маковського [28], С. Солодкого та І. Ракеру [67], С. Трояна [71] тощо. Дослідження еволюцій дипломатичних стратегій та ініціатив України і Румунії на шляху розбудови спільних відносин було би неможливим без використання робіт: С. Бостана [8], який вивчав встановлення україно-румунських міждержавних відносин; С. Гакмана [14], що окреслював проблеми українсько-румунського прикордоння; А. Круглашова [29], що досліджував можливості співпраці між Україною та Румунією;

Л. Максименка [32], що описував відносини України та Румунії в контексті регіональних ініціатив ЄС; Т. Рендюка [55], який розкрив періодизацію українсько-румунських відносин, Н. Чорної та В. Підгірної [81], що вивчали сучасний стан та перспективи розвитку українсько-румунських відносин, а також без аналізу нормативно-правових актів, таких як: Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ Румунії [74], Угода про співробітництво між Торгово-промисловою палатою України і Торгово-промисловою палатою Румунії [75], Конвенція між Урядом України і Урядом Румунії про уникнення подвійного оподаткування та попередження ухилень від сплати податків стосовно доходу і капіталу [26], Про ратифікацію Договору про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією [54] та ін.

Важливим завданням у нашому дослідженні було визначення ефективності дипломатичного врегулювання територіальних спорів між Україною та Румунією. У його вирішенні нам допомогли роботи: Б. Ауреску [87]; Т. Безеги [5]; Г. Єфіменко [18]; П. Тригуб [70] та ін.

З метою визначення ролі і досвіду Румунії на шляху європейської та євроатлантичної інтеграції України, ми використовували напрацювання: Г. Асафтей та С. Парметра [86]; М. Германа [96]; А. Додеску [93]; О. Коломієць [25]; Ю. Макара та В. Бурдяк [31]; Л. Мельничук [34; 35; 36]; О. Онищук [42]; У. Седельмаєра [111] та інших.

Місце України та Румунії в сучасній геополітиці нам допомогли дослідити праці: З. Бжезінського, що визначав роль України на пострадянському просторі [6]; Р. Демчишака, який зупинився на російсько-українська війні як факторі геополітичного позиціонування регіону ЦСЄ та ПСЄ [15]; М. Дністрянського [17], який розкривав геополітичні суперечності та перспективи оптимізації українсько-румунських міждержавних відносин; С. Рудницького, що вивчав Україну зі становища політичної географії [59] тощо.

Геополітичне позиціонування Румунії в контексті російсько-української війни нам допомогли визначити роботи: К. Калуся [89], Ю. Окуньовської [40], Я. Турчина [72] тощо.

Більш детально дослідити тему нам допомогли публікації новинних порталів, офіційних сайтів державних органів Румунії та України, вітчизняних та зарубіжних періодичних видань. У свою чергу, були використанні електронні версії матеріалів ЗМІ: «BBC» [1], «BukInfo» [52], «TSN» [24], «Ukrinform» [9], «Бабель» [63], «Європейська правда» [44], «Радіо Свобода» [11], «Факти» [61] та інших.

Висновки до 1 розділу

Вивчення дипломатії та міжнародних відносин у сучасному світі вкрай важливе, особливо в умовах геополітичної нестабільності та економічної взаємозалежності. Сучасна дипломатія, оперуючи на різних рівнях взаємодії в суспільних відносинах, враховує складні аспекти міжнародних відносин та сприяє співіснуванню між головними учасниками на глобальній політичній арені. Вона є основним інструментом урегулювання конфліктів та розвитку міждержавних відносин. Термін «дипломатія» можна трактувати як поняття, процес або професію, кожен із яких акцентує увагу на її різних аспектах та функціях. Загалом можна сказати, що головною метою дипломатії є вирішення конфліктів, зміцнення співпраці та підтримка світового порядку. Дипломатична діяльність включає проведення конгресів, обмін листами, укладання угод, представництво за кордоном та інші заходи.

Міжнародні відносини є складним та взаємопов'язаним явищем, обумовленим різноманітністю та унікальністю подій та процесів. Визначення їхньої суті залишається відкритим питанням через складність аналізу в умовах різноманітності та взаємодії факторів. У світі міжнародних відносин важко встановити чіткі межі через відсутність централізованого управління та обмежені можливості доступу до інформації. Невизначеність і вплив випадковостей також створюють виклики для вивчення цього комплексного

явища. Разом з тим, вивчення міжнародних відносин включає дослідження їх окремих складових, таких як: політичні, економічні, ідеологічні, міжнародно-правові та військово-стратегічні зв'язки. При цьому основними формами міжнародної взаємодії у будь-якому із цих типів є співпраця, суперництво і конфлікт. Найпоширенішими методами вивчення міжнародних відносин є: хронологічний, порівняльний, системний, соціологічний, структурно-функціональний та інституціональний, а також прогностичні методи. З їх допомогою можна розглянути історію відносин, виявити взаємозв'язки та вплив системних елементів, а також передбачити можливий розвиток подій у майбутньому тощо.

Аналіз джерельної бази продемонстрував, що на обрану проблематику існує низка наукових робіт, використання яких допомогло детально розкрити тематику нашої роботи.

РОЗДІЛ 2

ПОЛІТИКО-ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА РУМУНІЇ

2.1. Становлення політико-дипломатичних і торговельно-економічних відносин між Україною та Румунією

Розвиток взаємовигідних стосунків з сусідніми країнами залишається основним пріоритетом зовнішньої політики України, спрямованим на забезпечення регіональної та міжнародної безпеки. Особлива увага приділяється розвитку всебічного співробітництва з країнами західного кордону, зокрема з Румунією. Взаємини з цією країною враховують різні географічні, соціокультурні та геополітичні фактори, що впливають на двосторонню співпрацю [23].

У січні 1992 року Румунія офіційно визнала суверенітет та незалежність України, яка була проголошена 24 серпня 1991 року [46]. Акт визнання є важливою подією, оскільки він став початком встановлення дипломатичних відносин між Румунією та Україною після розпаду Радянського Союзу. Цей крок також був цінним для поглиблення двостороннього співробітництва, розвитку економічних, культурних і політичних взаємин між двома країнами, а також сприяв інтеграції України у міжнародну спільноту та подальшому встановленню партнерських відносин із державами світу.

Слід зазначити, що передумовами для встановлення дипломатичних відносин були:

- *Зміни в політичних умовах.* У період після розпаду Радянського Союзу в Україні та Румунії відбулися важливі політичні зміни, що створили можливість для покращення взаємовідносин між країнами.

- *Спільний інтерес у стабільності.* Обидві країни мали спільний інтерес у забезпеченні стабільності та безпеки в регіоні, що обумовило бажання встановлення дипломатичних відносин.

- *Економічний потенціал.* Розглядаючи економічні можливості та взаємну вигоду, обидві країни могли зрозуміти переваги встановлення дипломатичних відносин для сприяння торгівлі та інвестиціям.

- *Міжнародний контекст.* Загальний міжнародний контекст, включаючи зміни у європейському політичному ландшафті, також вплинув на рішення про встановлення дипломатичних зв'язків.

Так, офіційною датою встановлення дипломатичних відносин між Румунією та Україною стало 1 лютого 1992 року [20]. Це подія була важливим кроком у розвитку взаємовідносин між двома країнами, відкрила можливості для співпраці, а також розпочала новий етап у взаємодії Румунії та України, сприяючи стабільності в регіоні. Відразу після встановлення дипломатичних відносин було відкрито Посольство Румунії в Києві замість Генерального консульства, яке діяло в українській столиці з 1971 року [20].

Ми виділяємо такі переваги встановлення дипломатичних відносин:

- *Зміцнення співпраці.* Установлення дипломатичних відносин відкрило двері для розвитку та поглиблення співпраці між Румунією та Україною на різних рівнях, включаючи політичний, економічний та культурний обмін.

- *Врегулювання спірних питань.* Дипломатичні відносини стали платформою для вирішення спірних питань між країнами, що сприяло покращенню стабільності та взаєморозуміння в регіоні.

- *Безпека та стабільність.* Встановлення дипломатичних зв'язків сприяло підтримці безпеки та стабільності в регіоні, а також вирішенню спільних проблем та викликів.

У квітні 1992 року було підписано Протокол про зв'язки між Верховною Радою України і Парламентом Румунії [53]. Цей документ став додатковим кроком у формалізації взаємодії між парламентськими структурами обох країн та сприяв зміцненню міждержавних відносин. Протокол містив важливі положення, спрямовані на розвиток та укріплення

співпраці між Верховною Радою України та Парламентом Румунії. Документ визначав механізми для обміну інформацією, консультацій та співпраці на парламентському рівні. Крім того, протокол встановлював основи для спільних ініціатив, спрямованих на вирішення спільних проблем та підтримку обох країн у реалізації їхніх політичних та соціально-економічних цілей. Цей документ служив важливим інструментом для розвитку парламентської діалогу та співпраці між Україною та Румунією, сприяючи розширенню взаєморозуміння та покращенню взаємовідносин на рівні законодавчих органів обох країн.

У травні 1992 року було підписано Угоду про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ Румунії [74], яка визначала рамки та механізми співпраці між правоохоронними органами обох країн і спрямовувалася на зміцнення безпеки та порядку в регіоні.

Основні положення угоди включали:

- *Обмін інформацією.* Угода передбачала обмін інформацією між внутрішніми справами обох країн, спрямований на боротьбу зі злочинністю та забезпечення безпеки громадян.
- *Спільні операції та навчання.* Документ надавав можливість для спільних правоохоронних операцій та тренувань, що сприяло взаємному вдосконаленню методів та підвищенню ефективності правоохоронних органів.
- *Боротьба з транскордонною злочинністю.* Угода враховувала необхідність спільної боротьби з транскордонною злочинністю, включаючи контроль над обміном наркотиків, нелегальним мігрантським потоком та іншими видами транскордонних порушень.

Ця угода стала важливим інструментом для зміцнення співпраці між правоохоронними органами України та Румунії, сприяючи збереженню безпеки та утриманню правопорядку в регіоні.

У травні 1993 року було укладено Угоду про співробітництво між Торгово-промисловою палатою України та Торгово-промисловою палатою Румунії [75], метою якої було зміцнення та розвиток економічних відносин між двома країнами та сприяння взаємовигідній торгівлі та інвестиціям.

Основними аспектами угоди були [75]:

- розвиток торговельних відносин;
- підтримка підприємництва;
- формування сприятливого бізнес-середовища;
- організація виставок та ярмарок тощо.

У листопаді 1997 року між Урядом України і Урядом Румунії була укладена Конвенція про уникнення подвійного оподаткування та попередження ухилень від сплати податків стосовно доходу і капіталу [26]. Вона була важливим кроком для створення стабільного правового середовища у сфері оподаткування між двома країнами. Зокрема у конвенції було визначено:

- *Уникнення подвійного оподаткування.* Конвенція встановлювала правила для уникнення ситуацій, коли один і той же дохід або капітал оподатковується в обох країнах.
- *Визначення місця оподаткування.* Документ визначав, які види доходів та капіталу підлягають оподаткуванню в країні резиденції, а які - в іншій країні.
- *Попередження ухилень від сплати податків.* Конвенція містила заходи для попередження ухилень від сплати податків, зокрема визначення як дозволених, так і недозволених методів планування податків.
- *Взаємний обмін інформацією.* Документ передбачав обмін інформацією між податковими органами обох країн для її ефективного використання та попередження податкових ухилень.

В цілому, вона стала важливим інструментом для розвитку економічних відносин між Україною та Румунією, забезпечуючи прозорий та

справедливий механізм оподаткування та сприяючи підтримці бізнес-спільноти в обох країнах.

Зауважимо, що укладення цих угод між Україною та Румунією відіграло значущу роль у розвитку торговельно-економічних відносин між обома країнами, оскільки створювало стабільний та прозорий правовий фундамент, сприяючи збільшенню торгівлі, інвестицій та розвитку економічної співпраці.

Новий етап у взаємовідносинах між обома країнами визначило підписання Договору про відносини добросусідства та співробітництва між Україною та Румунією 22 жовтня 1997 року [54]. Цим договором було закладено основні принципи співпраці та спільної діяльності, спрямовані на розвиток та зміцнення стосунків. Додатком до Договору про відносини добросусідства та співробітництва між Україною та Румунією був протокол щодо вирішення територіальних спорів, пов'язаних з морським кордоном у Чорному морі, у якому передбачено використання міжнародного права та можливість звернення до Міжнародного суду ООН в Гаазі.

Основні положення Договору охоплювали широкий спектр аспектів взаємин. По-перше, визначалися принципи добросусідства, взаємної поваги та невторчання внутрішніх справ між країнами, що ставало основою для побудови позитивного та довірчого відношення. Документ також враховував механізми співпраці в економічних питаннях, спрямованих на спільний розвиток та підтримку торговельних та інвестиційних ініціатив. Значущою частиною угоди була увага до культурної та освітньої взаємодії, що передбачала обмін досвідом, збереження культурної спадщини та розвиток наукових зв'язків. Окремий акцент робився на співпраці в галузі безпеки, визначаючи механізми взаємодії у вирішенні питань, пов'язаних із стабільністю та безпекою в регіоні.

Румунські експерти зазначають, що цим договором Бухарест хотів показати, що не має територіальних претензій до України, оскільки така умова було важливою з огляду на її прагнення отримати статус кандидата на

членство в НАТО [67; с. 15]. Це підтверджує і заява тодішнього президента Румунії Е. КонстантINESКУ: «Північна Буковина ніколи не належала ні Україні, ні Росії, але румуни готові піти на «історичну жертву» заради вступу до НАТО» [12; с. 9].

Водночас згідно з науковцем С. Трояном, підписання цього Договору мало важливе значення для подальшого розвитку відносин між Україною та Румунією [71; с. 301]. Його важливість полягала в зміцненні відносин між країнами, створенні стабільного та прозорого правового фундаменту для співпраці та визначенні конкретних напрямків взаємодії.

Україна та Румунія дійшли до цього договору через інтенсивні переговори та взаємне розуміння важливості розвитку стосунків. Враховуючи географічні, економічні та культурні спільності, обидві країни спрямували свої зусилля на створення документу, який враховував специфіку їхніх відносин та сприяв позитивному розвитку в регіоні.

Зауважимо, що підписання Договору про відносини добросусідства та співробітництва стало ключовим моментом, який визначив подальший хід та напрямок відносин між Україною та Румунією, сприяючи стабільному та плідному партнерству між двома країнами.

Після підписання Договору про відносини добросусідства та співробітництва між Україною та Румунією в 1997 році, торговельно-економічні відносини між обома країнами почали активно розвиватися. Важливими етапами та подіями в цьому контексті були:

- *Зростання Торгівлі.* Домовленості про співробітництво сприяли збільшенню обсягів торгівлі між Україною та Румунією. Обмін товарами і послугами ставав більш інтенсивним.

- *Інвестиції.* Створення сприятливого клімату для співпраці сприяло притоку іноземних інвестицій. Румунія та Україна спільно працювали над створенням умов для розвитку бізнесу та інвестування в обидві сторони.

- *Спільні Проекти.* Обидві країни активно розглядали можливості для реалізації спільних проектів у різних сферах, включаючи енергетику, транспорт, аграрний сектор тощо.
- *Торговельні Угоди.* У рамках розширення взаємодії між Україною та Румунією уклалися торговельні угоди та домовленості, спрямовані на поліпшення умов для взаємовигідної торгівлі.
- *Розвиток Інфраструктури.* Спільні зусилля в галузі розвитку транспортної інфраструктури сприяли покращенню логістики та спростили процедури перевезення товарів між країнами.
- *Участь у Міжнародних Проектах.* Україна та Румунія активно співпрацювали в рамках міжнародних ініціатив, таких як проекти Європейського Союзу, спрямовані на розвиток регіональної співпраці та інтеграції.

У цілому, після підписання Договору про відносини добросусідства та співробітництва, торговельно-економічні відносини між Україною та Румунією демонстрували позитивну динаміку та активний розвиток. Українсько-румунські відносини продовжували розвиватися завдяки підписанням ряду подальших угод, що додатково сприяло розвитку економічного партнерства між країнами.

Проте слід сказати, що навіть за наявності різних угод Україна протягом тривалого періоду виступала у публічному просторі Румунії як недружня держава. Український інформаційний простір та політичні оцінки відзначалися взаємністю, що породжувало високий рівень підозрливості, недовіри і навіть ворожості до сусідньої країни. Однак у 2010-х роках спостерігалось певне переосмислення взаємин двох країн. У 2014 році, коли Росія розпочала агресію проти України, Румунія простягнула руку допомоги нашій державі. Для Румунії основним поштовхом до покращення відносин з Україною була насамперед анексія Криму та його триваюча мілітаризація. Російсько-українська війна призвела до порушення відносної політичної та

військової рівноваги в Чорноморському басейні на користь Росії. У результаті відчуття загрози в Румунії суттєво посилювалося, тим паче, що Крим знаходиться на відстані менше 300 км від узбережжя, а Росія через свої морські економічні зони стала фактичним сусідом Румунії [91]. Водночас зауважимо, що хоча поживлення українсько-румунської співпраці не вирішило всі проблеми, накопичені протягом понад 20 років напружених відносин, але виникла принаймні надія на розвиток довірливої співпраці, заснованої на принципі «безпека понад усе». Поява спільної загрози змусила обидві країни переглянути свої відносини [67; с. 31].

Також новим стимулом для укріплення співпраці та зміцнення загальноєвропейської безпеки стало розширення Європейського Союзу на схід та впровадження регіональних ініціатив, спрямованих на поширення європейських норм та правил на країни, що ще не входять до об'єднання. Хоча українсько-румунські відносини раніше характеризувалися протиріччями та нестабільністю, з'явилися нові процеси під впливом регіональних ініціатив та проектів Євросоюзу, які створили додаткові можливості для діалогу та взаємодії між Києвом та Бухарестом, сприяючи вирішенню проблем та реалізації потенціалу співпраці [28; с. 142].

Перед обличчям повномасштабного вторгнення Росії в Україну Румунія заявила про політичну підтримку України та рішуче засудила російську агресію. Перед Міжнародним судом вона підтримала Україну, яка звинуватила Росію в неправдивому посиленні на нібито український геноцид на Донбасі, щоб виправдати своє вторгнення. Вона була співініціатором резолюції Ради ООН з прав людини, яка засуджує російські злочини. Румунія також виступила за надання Україні статусу кандидата в ЄС [114].

Румунія також прийняла близько мільйона біженців від війни (кілька десятків тисяч залишилися на її території), створила в Сучаві логістичний центр для іноземної гуманітарної допомоги та робить свої порти доступними. Новий геополітичний контекст після агресії Росії проти України став каталізатором перегляду раніше холодних українсько-румунських відносин.

За останні роки була вибудована атмосфера довіри, а позитивний порядок денний співпраці відсунув на другий план перелік взаємних образ і звинувачень. Можна очікувати, що обидві сторони докладуть зусиль для скорочення затримок у взаємній співпраці та активізації торгового обміну. Проте реалізація амбітних планів вимагатиме від обох столиць рішучості та послідовності, а у випадку, наприклад, будівництва нових прикордонних переходів, розширення енергетичної чи транспортної інфраструктури – і серйозних фінансових витрат. Не варто очікувати прориву в суперечках щодо нацменшин. Навіть якщо Бухарест і Київ домовилися в цій сфері, вони можуть зустріти опір громадськості по обидва боки кордону. Новий політичний клімат та спільність інтересів у сфері безпеки, ймовірно, посилять співпрацю між двома країнами на міжнародній арені, але не усуне суперечливі моменти у двосторонніх відносинах для української торгівлі [52].

Отже, становлення політико-дипломатичних і торговельно-економічних відносин між Україною та Румунією є процесом, що ґрунтується на історичних та сучасних факторах, спільних викликах та стратегічних цілях обох країн. Визнання Румунією суверенітету та незалежності України стало основою для побудови дипломатичних відносин між обома країнами. Зазначимо, що передумовами для встановлення дипломатичних відносин були: зміни в політичних умовах; спільний інтерес у стабільності; економічний потенціал; міжнародний контекст. Офіційно встановлення дипломатичних відносин між Румунією та Україною відбулось 1 лютого 1992 року. Цей крок відкрив новий етап у взаємодії Румунії та України, став стимулом для розвитку українсько-румунських взаємовідносин, а також створив нові можливості для співпраці. Згодом було підписано нові документи і угоди, що свідчили про розвиток українсько-румунських дипломатичних та торговельно-економічних відносин. Зокрема це: Протокол про зв'язки між Верховною Радою України і Парламентом Румунії; Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ

України та Міністерством внутрішніх справ Румунії; Угода про співробітництво між Торгово-промисловою палатою України та Торгово-промисловою палатою Румунії; Конвенція про уникнення подвійного оподаткування та попередження ухилень від сплати податків стосовно доходу і капіталу. Новий етап у взаємовідносинах між обома країнами відкрив Договір про відносини добросусідства та співробітництва між Україною та Румунією 22 жовтня 1997 року, який заклав основні принципи співпраці та спільної діяльності, спрямовані на розвиток та зміцнення стосунків. У документі визначалися принципи добросусідства, взаємної поваги та невтручання внутрішніх справ між країнами, встановлювались механізми співпраці в економічних питаннях, була приділена увага культурній та освітній взаємодії, обговорювалась співпраця в галузі безпеки. Після підписання Договору торговельно-економічні відносини між обома країнами почали активно розвиватися.

Водночас слід звернути увагу на те, що попри наявність різних угод, відносини між державами залишались недовірливими. Такий стан подій прослідковувався до початку російської агресії в Україні у 2014 році. Подальші позитивні зміни у відносинах можна пояснити зміною безпекової ситуації для Румунії з огляду на анексію Криму та його мілітаризації. Українсько-румунські відносини почали покращуватись на тлі цих подій. Румунія також підтримала Україну після повномасштабного вторгнення Росії в Україну та виступила за надання Україні статусу кандидата в ЄС. Сьогодні прослідковується позитивна динаміка у відносинах обох країн, незважаючи на протиріччя, які досі існують.

2.2. Еволюція дипломатичних стратегій та ініціатив України і Румунії

Після здобуття незалежності для України стало вкрай важливим питанням формувати та проводити ефективну зовнішню політику, яка би допомагала будувати якісні та взаємно корисні зносини з іншими державами.

Це підтверджує науковець С. Бостан, який відзначає, що з 1991 року почалася нова сторінка в історії України та в системі міжнародних відносин, зокрема в аспекті вибудови якісно нових взаємин з різними країнами світу. За його словами, це почало проявлятися буквально в момент визнання незалежності України іншими країнами світу та інтенсивного налагодження з ними дипломатичних відносини [8; с. 211].

Вчена І. Максименко слушно додає, що відносини між Україною та Румунією, зважаючи на об'єктивні історичні події, повсякчас були напруженими і нестабільними [32; с. 136]. Водночас, на переконання вченої, після здобуття Україною незалежності ці відносини пройшли декілька важливих і фундаментальних етапів.

Початок Дипломатичних Відносин (1992-1997). Період з 1992 по 1997 роки відзначався важливим етапом в історії дипломатичних відносин між Україною та Румунією. Офіційне визнання Румунією незалежності України 8 січня 1992 року визначило початок дипломатичних відносин між обома країнами.

Науковець Т. Рендюк наголошує, що на перших етапах встановлення відносин, обидві сторони активно зосереджувалися на вирішенні ключових питань, таких як демаркація кордонів та правові аспекти взаємодії [55; с. 40]. Створення правового фундаменту для співпраці та механізмів кордонного контролю виявилось необхідним для стабільного розвитку взаємин. Розвиток двосторонньої комунікації став ключовим аспектом, що сприяв ефективному діалогу та обміну інформацією між країнами. Дипломатичні візити на вищому рівні відігравали важливу роль у поглибленні взаєморозуміння та формуванні позитивного тону відносин.

У цей період обидві країни також почали активно взаємодіяти в міжнародних організаціях, визначаючи своє місце та роль у глобальному контексті. Перший етап відзначався налагодженням основ для майбутньої співпраці та демонстрацією волі обох країн розвивати відносини на основі взаємовигідної співпраці та довіри.

Договір про відносини добросусідства (1997). У 1997 році підписання Договору про відносини добросусідства стало переломним моментом, визначаючи новий етап у взаємодії між Україною та Румунією [54]. Цей документ виявився ключовим для подальшого розвитку відносин, надаючи їм правовий фундамент та конкретні принципи співпраці. Договір передбачав принципи добросусідства, що встановлювали позитивне та конструктивне взаємовідношення між двома країнами. Визначення принципів співпраці в різних сферах, таких як економіка, культура, наука, безпека тощо, стало основою для розширення спектру взаємодії.

Завдяки цьому документу був встановлений правовий фундамент, що регулював різні аспекти відносин між Україною та Румунією. Це включало в себе механізми врегулювання спірних питань, встановлення правил та принципів для подальшого співробітництва.

Підписання Договору про відносини добросусідства визначило напрямок для обох країн на шляху до спільного розвитку та сприяння стабільності в регіоні. Цей ключовий момент в історії відносин встановив основи для глибшого та більш широкого співробітництва між Україною та Румунією.

Європейська та Євроатлантична Інтеграція (починаючи з 2000-х). Починаючи з початку 2000-х років, Україна та Румунія виявили активний інтерес і зобов'язання до інтеграції в структури Європейського Союзу та НАТО. Це було позначено взаємними зусиллями та підтримкою в цьому стратегічному напрямку, що відображає глибокий стратегічний вимір їхнього партнерства.

Інтеграція в Європейський Союз стала пріоритетом для Румунії та України, і вони вживали заходів для наближення своїх стандартів та законодавства до вимог ЄС. Здійснення реформ та прийняття європейських стандартів стали ключовими завданнями для вступу в європейський інтеграційний простір. Заради справедливості варто відзначити, що, згідно з вченою Л. Мельничук, Румунія пройшла достатньо складний шлях перед

вступом до ЄС і НАТО, їй довелося здійснити низку реформ [36; с. 72]. Тобто, процес був дуже подібним до того, який нині проходить Україна.

У контексті НАТО, Румунія та Україна визначили членство в альянсі як стратегічний пріоритет. Обидві країни активно впроваджували реформи в армії та в інших галузях, відповідно до стандартів та вимог НАТО. Важливим аспектом була взаємна підтримка у зусиллях щодо інтеграції. Обмін досвідом, консультації та спільні ініціативи сприяли ефективній підготовці обох країн до членства в європейських та атлантичних структурах. Інтеграція в ЄС та НАТО не лише визначала зовнішню політику кожної країни, а й формувала стратегічне партнерство між Україною та Румунією. Спільний курс на заходи із забезпечення європейської та атлантичної безпеки зміцнював основи їхнього співробітництва.

Інтеграція в європейські та атлантичні структури стала чинником для спільного розвитку України та Румунії, відображаючи їхню відданість цілям демократії, стабільності та безпеки.

Починаючи з 2000-х Україна та Румунія продовжували активну участь у спільних проектах та ініціативах, які були спрямовані на розвиток інфраструктури, транспорту та енергетики. Ці проекти сприяли поглибленню економічного співробітництва та розвитку обох країн, зміцнюючи їхнє взаємне партнерство.

Регулярні дипломатичні консультації та спільні сесії діалогу між Україною та Румунією виступали ефективними механізмами для розбудови взаєморозуміння та вирішення різних поточних та перспективних питань. Ці формати забезпечували відкритий обмін думками, сприяли виробленню спільних підходів та допомагали уникнути можливих непорозумінь.

Обидві країни продовжували спільно працювати в рамках різних міжнародних організацій, включаючи ООН, Європейський Союз та НАТО. Це співробітництво визначалось спрямованими на глобальні проблеми зусиллями, спільною відповідальністю та співпрацею в розробці міжнародних стратегій. Спільна робота в цих форумах не лише підсилювала

статус обох країн, але й визначила їхню активну роль у вирішенні глобальних викликів.

Зростання Торговельних та Економічних Зв'язків (2000-2010). У період між 2000 та 2010 роками спостерігалось значне наростання обсягів торговельного обміну між Україною та Румунією, що відкрило нові можливості для розвитку економічного партнерства.

Цей період визначався розширенням спектру товарів, послуг та інвестицій, які обмінювались між країнами. Обсяги торговельного обміну відображали високий рівень взаємозалежності та зростаючого інтересу в економічних питаннях. Ініціатива спільних проектів активно підтримувала економічне співробітництво, сприяючи розвитку нових робочих місць та зміцненню інфраструктури. Диверсифікація напрямків торгівлі та інвестицій покращила стабільність та розширила спектр економічних відносин.

У створенні сприятливого клімату для економічної взаємодії відіграла важливу роль діяльність робочих груп та комітетів на різних рівнях. Це дозволяло оперативно вирішувати питання та ефективно управляти економічними відносинами. Результативна політика залучення іноземних інвесторів, спрямована на створення привабливих умов для інвестицій та підтримку бізнес-клімату, сприяла економічному зростанню обох країн [29; с. 26].

Також важливим був розвиток транскордонного співробітництва між Україною та Румунією. Двостороння взаємодія, яка проявлялась у зустрічах вищого керівництва обох держав, організації заходів, проведенні парламентських слухань, прийнятті державних програм розвитку транскордонного співробітництва, позитивно впливала на розвиток українсько-румунських економічних зв'язків [14].

Зростання торговельних та економічних зв'язків у цей період визначало важливий етап у співпраці України та Румунії, сприяючи їхньому взаємному розвитку та спільному вирішенню економічних викликів.

Спільна Участь у Проектах та Ініціативах та Додаткові Дипломатичні Угоди (з 2010-х). Починаючи з початку 2010-х років, Румунія та Україна продовжували активно співпрацювати у різноманітних міжнародних ініціативах, які були спрямовані на розвиток регіональної безпеки, інфраструктури та економіки. Цей етап відзначається спільною участю у проектах, зокрема в сферах енергетики та транспорту, що відображало взаємний інтерес у розвитку ключових галузей. Додатковим рушієм у напрямку поглиблення співпраці стали угоди, укладені у той самий період. Вони стали важливим кроком у вдосконаленні правового фундаменту спільної діяльності обох країн і відображали взаємне бажання розвитку стійких та взаємовигідних відносин.

Подолання Викликів (з 2014 року). Починаючи з 2014 року, події, що відбулися в Україні, такі як анексія Криму та конфлікт на сході [41], стали серйозним випробуванням для відносин між Україною та Румунією. Цей період характеризувався значущими викликами для безпеки та стабільності в регіоні, що вимагало від країн прийняття стратегічних позицій та взаємної підтримки.

Відзначається активна реакція Румунії на міжнародній арені, де вона виступала в захист України, осуджуючи агресію та підтримуючи її територіальну цілісність [67; с. 13]. Ця підтримка не лише відображала глибоке розуміння важливості дотримання міжнародних норм та принципів, але й зміцнювала дружбу та солідарність між країнами.

Попри виклики, важливість співпраці між Україною та Румунією виросла, спрямовувались зусилля на вирішення спільних проблем та забезпечення безпеки в регіоні. Цей період визначався також розширенням співпраці в галузі безпеки, оборони та гуманітарної допомоги, що свідчити про готовність обох країн спільно подолати виклики та визначити нові напрямки розвитку відносин.

Співпраця після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну (з 24 лютого 2022). Цей трагічний етап історії, пов'язаний з

повномасштабним вторгненням Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року, став вирішальним випробуванням для України та Румунії, зокрема. Румунія, спільно з іншими членами ЄС і НАТО, рішуче відреагувала на цю безпрецедентну агресію, виражаючи свою рішучу підтримку та солідарність. Румунія виступила однією з ключових сторін, яка відкрито осуджувала агресію та порушення міжнародного права Росією. Вона активно взаємодіяла з Україною на дипломатичному та політичному рівні, надаючи допомогу та висловлюючи свою підтримку незалежності та територіальній цілісності української держави [69; с. 28].

Спільні заходи для стримування агресії включали не лише дипломатичні зусилля, а й розширення співпраці в галузі безпеки та оборони. Україна та Румунія активізували спільні ініціативи, спрямовані на захист інтересів регіону та забезпечення стабільності в умовах воєнного конфлікту. За цих важливих обставин обидві країни також поглибили співпрацю в міжнародних організаціях, спільно засуджуючи агресію Росії та пропонуючи конструктивні ініціативи для вирішення конфлікту та відновлення миру в регіоні.

Важливо зазначити, що 10 жовтня 2023 року президенти Володимир Зеленський і Клаус Йоганніс підписали в Бухаресті декларацію про стратегічне партнерство [78], а 18 жовтня в Києві відбулося перше спільне засідання урядів України та Румунії [73], результатом якого було підписання важливих документів щодо економічної та соціальної співпраці. Президенти заявили про виведення відносин на рівень стратегічного партнерства. Йоханніс заявив про готовність Румунії допомагати Україні «стільки, скільки буде потрібно». Він також підтвердив підтримку її членства в НАТО та початку переговорів з ЄС – одночасно з Молдовою – цього року. Президенти домовилися подвоїти транзитні можливості Румунії з 2 до 4 млн тонн зерна на місяць і відкрити новий залізничний коридор через Молдову до румунських портів. Прем'єр-міністри Марчел Чолаку та Денис Шмигаль підписали у Києві угоди про транзит українських продуктів та розвиток

прикордонних переходів, зокрема: створення чотирьох нових – і будівництво мосту через річку Тиса, а також про оборону, реєстрацію актів цивільного стану та торгівлю фармацевтичними препаратами [98].

Можна назвати це кульмінацією зусиль з подолання давніх проблем між цими країнами. Румунія стає ключовим сусідом України, допомагаючи їй експортувати зерно [22] та надаючи військову підтримку [61]. Зближенню сприяють нещодавні суперечки між владою Києва та Польщі та захоплення влади у Словаччині прихильними до Росії сторонами. Це зміцнює позиції Румунії в НАТО та Європейському Союзі [98].

Як бачимо, еволюція дипломатичних відносин України і Румунії відбувалась в кілька етапів, під час яких прослідковувались як і покращення, так і погіршення українсько-румунських взаємин. Проте, незважаючи на певні суперечності та непорозуміннями між цими державами, можна виокремити сильні сторони їх двосторонніх відносин:

- Румунія завжди була на боці України і проти Росії. Вона засудила незаконну анексію Криму, повномасштабне вторгнення;
- Румунія була першою країною ЄС, яка ратифікувала Угоду про асоціацію між Україною та ЄС;
- Румунія взяла на себе зобов'язання щодо кіберзахисту України як «провідної держави» в ініціативі НАТО;
- Румунія висловила готовність допомогти Україні в процесі реформ на вимогу ЄС тощо.

Водночас двосторонні відносини між Румунією та Україною можуть послаблюватися, зокрема, через закони України, які системно негативно впливають на етнічні меншини в Україні та можуть завдати довгострокової шкоди відносинам з Румунією. Тому викликом для України може бути регулювання прав румунської меншини. Зазначимо, що охолодження відносин між двома державами впливає на регіональну безпеку, а також на безпеку в Чорному морі, оскільки потреба у співпраці та діалозі (для того,

щоб бути здатними дати відсіч діям Росії в регіоні) значно зростає в міру уточнення регіональних і глобальних викликів.

Слід також додати, що враховуючи воєнний стан та значну інертність румунської адміністрації, розширення прикордонної інфраструктури може зіткнутися з проблемами. Уповільненню зближення Румунії з Україною може також сприяти завершення другого терміну Йоганніса у 2024 році та парламентські вибори, за результатами яких антиукраїнська УРП може стати другою за силою партією [98].

Отже, розбудова українсько-румунських відносин пройшла свою еволюцію дипломатичних стратегій та ініціатив з боку обох сторін. Можна визначити такі її етапи:

- початок дипломатичних відносин (1992-1997), під час якого було офіційно встановлено дипломатичні відносини між державами, відбувалось формування правового фундаменту для співпраці;
- Договір про відносини добросусідства (1997) – період підписання договору, який став переломним в українсько-румунських відносинах, було закладено юридичні основи співробітництва, визначено конкретні принципи співпраці у різних сферах (економіка, культура, наука, безпека тощо);
- європейська та євроатлантична інтеграція (починаючи з 2000-х) – етап становлення євроінтеграційних прагнень обох країн, що посилювало їх співпрацю, з метою взаємної підтримки у зусиллях щодо інтеграції. Мова йде про обмін досвідом, консультації та спільні ініціативи тощо;
- на 2000-ті роки також припадає етап реалізації спільних проєктів та ініціатив, які були спрямовані на розвиток інфраструктури, транспорту та енергетики. Тобто прослідковується поглиблення економічної співпраці;
- етап зростання Торговельних та Економічних Зв'язків (2000-2010), під час якого спостерігалось значне наростання обсягів торговельного обміну між Україною та Румунією, що відкрило нові можливості для розвитку економічного партнерства;

- спільна участь у проектах та ініціативах та додаткові дипломатичні угоди (з 2010-х);
- подолання викликів (з 2014 року). На цьому етапі зросла важливість співпраці між Україною та Румунією, у першу чергу, з метою забезпечення безпеки в регіоні;
- співпраця після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну (з 24 лютого 2022). Спостерігається значне покращення українсько-румунських відносин. Проводяться спільні заходи для стримування агресії, які включають не лише дипломатичні зусилля, а й розширення співпраці в галузі безпеки та оборони. Крім того, підписано декларацію про стратегічне партнерство та відбулося перше спільне засідання урядів України та Румунії.

Тобто, бачимо, що українсько-румунські відносини хоч і обтяжені історичними проблемами, але російське вторгнення, яке триває з 2022 року, спонукало обидві країни зробити ще одну спробу їх подолати. Підтвердженням рішучості сторін є послідовна відданість президентів і прем'єр-міністрів. Проте довговічність покращення відносин залежатиме від здатності України та Румунії імплементувати підписані домовленості.

2.3. Дипломатичне врегулювання територіальних суперечок між Україною та Румунією

Румунія та Україна є сусідніми державами, які мають спільну історичну спадщину та подібні стратегічні інтереси. Крім того, ці країни побудували зовнішньополітичні партнерські відносини. Однак, слід зазначити, що у 90-тих рр. ХХ століття Україна та Румунія зіткнулися із численними невирішеними питаннями, у тому числі із територіальними претензіями [39]. Це можна пояснити, насамперед, існуванням спільного кордону, протяжністю 900 кілометрів [81], та геополітичним розташуванням (вихід до Чорного моря, контроль над гирлом Дунаю тощо) [70].

Зауважимо, що навіть у сучасному світі, де геополітичний статус країни визначається переважно її економічною могутністю, а не

географічними розмірами, між країнами продовжують виникати територіальні суперечки. Поясненням цього є економічні блага, які можна отримати від тих чи інших територій.

Незважаючи на те, що у червні 2003 року в місті Чернівці була укладена угода щодо кордону між Україною та Румунією, питання щодо кордону все одно залишаються. Довжина сухопутного відрізка українсько-румунського кордону складає 613,8 кілометрів. Хоча цей кордон був визначений Паризьким мирним договором 1947 року, проте реальна угода щодо нього була підписана лише у лютому 1948 року. У травні того ж року був укладений Протокол уточнення щодо проходження лінії державного кордону між Румунією та Радянським Союзом. У вересні 1949 року був підписаний Акт про демаркацію та Протокол-опис проходження лінії радянсько-румунського державного кордону на основі роботи змішаної демаркаційної комісії. У лютому 1961 року в Бухаресті був укладений Договір про режим радянсько-румунського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу у прикордонних питаннях [5; с. 37].

Кордон між двома країнами був підтверджений двома договорами, підписаними Румунією та Україною у 1997 та 2003 роках [18; с. 321], і Румунія офіційно цього не заперечує. Однак після розпаду СРСР і виникнення незалежної України румунські політики неодноразово ставили під сумнів законність зміни румунсько-радянського кордону в 1940 році, внаслідок якої Бессарабія, Північна Буковина і острів Зміїний на Чорному морі, що належали Королівству Румунія, увійшли до складу СРСР. Хоча Румунія підписала низку міжнародних угод, які санкціонували форму кордонів у Європі після Другої світової війни, ідеї реінтеграції «всіх етнічних румунських територій» все ще популярні у ЗМІ та політичному дискурсі. Такі заяви румунських політиків сприймаються в Україні як територіальні претензії та посилюють негативний імідж Румунії. У цьому контексті значна підтримка Бухарестом етнічних румунів, які проживають за кордоном, сприймається в Україні як спроба м'якої реалізації ідеї «Великої Румунії»

(Romania Mare) через інтеграцію прикордонних регіонів у культурній та мовній сферах.

Основним спірним питанням впродовж тривалого часу був статус острова Зміїний, тобто визначення територіальних меж континентального шельфу, що оточує острів. Відповідно до «Договору про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Румунською Народною Республікою», підписаного в 1948 році і чинного протягом 20 років, острів увійшов до складу Радянського Союзу. Перші спроби визнати свої права на континентальний шельф були зроблені Румунією в період з 1967 по 1987 рр. Після 1991 року Україна взяла під свій контроль колишню радянську територію на південь від острова Зміїний і Чилійської протоки. З 1996 року Румунія вимагала повернення островів, посилаючись на Паризький договір 1947 року, але в 1997 році Румунія підписала «Договір про відносини добросусідства і співробітництва», який визнав український суверенітет над п'ятьма з шести спірних островів. Спірними залишився лише острів Майкан та територіальні води навколо острова Зміїний у Чорному морі. Переговори поновилися в 1998 році [44].

Зауважимо, що суперечка між Румунією та Україною стосувалася виключно делімітації континентального шельфу та виключних економічних зон у північно-західній частині Чорного моря. Міжнародний суд ООН встановив демаркаційну лінію між континентальним шельфом та виключними економічними зонами, що належали двом державам, вказавши «географічні координати, які чітко розмежовують морський простір кожної сторони» [87]. Проте країнам не вдалось досягти консенсусу, оскільки між ними існували розбіжності щодо маршруту проходження лінії, а території, на які претендували обидві країни, перетиналися.

У 2004 році Румунія звернулася до Міжнародного суду ООН з метою врегулювання питання континентального шельфу та виключної економічної зони між Україною та Румунією. У 2009 році Міжнародний суд ООН в Гаазі виніс рішення на користь Румунії щодо права власності на континентальний

шельф навколо чорноморського острова Зміїний під українською юрисдикцією. Це було компромісом для обох країн, його визнали обидві держави. Справа острову «Зміїний» є гарним прикладом належної практики мирного врегулювання тривалих і складних спорів [113].

Ще однією суперечкою між Україною та Румунією було розширення Україною глибоководної траси Дунай-Чорне море в українській частині дельти Дунаю на каналі Бистре. Метою проекту було підвищення конкурентоспроможності та збільшення обсягів вантажів, що перевозяться через українські порти на Дунаї, такі як Ізмаїл та Рені, а також розвиток прилеглих регіонів. Проект мав бути завершений у 2011 році, але румунська сторона виступила проти, звинувативши українську владу в тому, що вона діє всупереч нормам міжнародного екологічного права. Водночас Бухарест розвивав власні транспортні шляхи - канали Суліна та Святого Георгія, за які конкурував український проект. На думку української сторони, канал Бистре має більшу пропускну здатність, судна можуть рухатися в обох напрямках 24 години на добу, а плата за кожен тонну вантажу є нижчою, проте на Суліні рух є одностороннім, лише вдень і за значно вищими цінами, що спричиняло фінансові втрати для румунської сторони.

На думку українських політиків та експертів, Румунія прагнула зупинити роботу і заблокувати розширення українського переходу, щоб забезпечити своє монопольне становище у вантажних перевезеннях через дельту Дунаю. У 2008 році Бухарест вирішив винести суперечку з Україною за межі двосторонніх відносин - на розгляд Комітету з імплементації Конвенції Еспо (який оцінює вплив на навколишнє середовище в транскордонному контексті) та Ради міністрів навколишнього середовища ЄС, щоб ці органи рекомендували Україні припинити роботи з розширення каналу. Обидві інституції задовольнили прохання Румунії, а Комітет Конвенції Еспо додатково поставив подальші роботи на каналі в залежність від отримання Києвом згоди на них румунської сторони.

Після початку повномасштабного вторгнення вперше в історії незалежної України була збільшена судноплавна глибина Бистрого каналу зросла з 3,9 метра до 6,5 метра. В результаті днопоглиблення каналом можуть користуватися і морські судна [45]. Слушно зауважити, що це викликало негативну реакцію в Румунії, де офіційні особи стверджували, що днопоглиблення загрожує дельті Дунаю, всесвітньо охоронюваному природному заповіднику, відомому своїм біорізноманіттям і великою кількістю птахів. МЗС Румунії викликало посла України та вимагало від сусіда припинити «всі днопоглиблювальні роботи», якщо вони виходять за рамки регулярного обслуговування водного шляху. Бухарест також звернувся з проханням про проведення власних вимірювань Чилійської гілки та каналу Бистре [62].

Через цю суперечку посольство України звернулося до румунів з проханням «не підігравати російській пропаганді», яка має на меті підірвати їхню підтримку Києва, оскільки війна триває. У посольстві України в Бухаресті оперативно пояснили, що роботи мали «оперативний характер» з видалення мулу, який зменшив глибину водного шляху. Але ця тема стала дуже політизованою в Румунії, державі-члені ЄС і НАТО, яка рішуче підтримує Україну після вторгнення Росії, в тому числі приймаючи тисячі біженців. Клаус Йоганніс, президент Румунії, висловив жаль із «запальними виступами» та закликав співгромадян спочатку дозволити експертам встановити, «що там насправді відбувається». Того ж тижня ультраправий румунський депутат Джордж Сіміон опублікував відео з човна на, за його словами, каналі Бистре. У відео Сіміон критикував політичних опонентів за байдужість до дельти Дунаю. Україна задовольнила запит Румунії на проведення власних гідрографічних вимірювань на каналі Бистре та Килійській рукаві для уточнення «суперечливої інформації», повідомило міністерство транспорту Румунії [107].

Варто звернути увагу на те, що у 2022 році президент РФ у промові з нагоди Дня національної єдності висловив думку про те, що Румунія хоче

повернути українські землі, які були втрачені після Другої світової війни [60]. Міністерство закордонних справ Румунії відкинуло твердження, висловлені В. Путіна, які неправдиво навіюють думку про територіальні претензії Румунії до України. У цьому контексті Румунія підтвердила свою тверду підтримку незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів [104].

Отже, Румунія та Україна є сусідніми державами із спільним кордоном. Ці країни кілька років вели переговори про широку угоду про дружбу та співпрацю, але розбіжності щодо права власності на острів Зміїний і, що важливіше, щодо запасів нафти та газу, які, як вважають, знаходяться під його частиною Чорного моря, а також північний кордон Румунії з Україною тримав сторони окремо. У червні 1997 року Румунія підписала двосторонню угоду з Україною, яка, серед іншого, вирішувала територіальні питання та питання меншин, які перешкоджали розвитку покращених відносин між двома країнами. Проте все ж так спір щодо кордонів біля острова Зміїний та його континентального шельфу Чорного моря не був вирішений. Були покладені значні дипломатичні зусилля щодо вирішення цього питання. Однак рішення щодо нього ухвалив Міжнародний суд ООН у 2009 році, з яким погодились обидві сторони. Ще однією суперечкою між Румунією та Україною було будівництво каналу Бистре. Румунія також винесла дану суперечку за межі двосторонніх відносин - на розгляд Комітету з імплементації Конвенції Еспо та Ради міністрів навколишнього середовища ЄС, в результаті чого ці органи рекомендували Україні припинити роботи з розширення каналу. Після початку повномасштабного вторгнення було відкрито прохід суден каналом Дунай – Чорне море через гирло Бистре. Відповідно канал Бистре почав використовуватись як вхід до гавані Рейну, значення якої зросло після початку війни. Спочатку це викликало різні негативні дискусії з боку Румунії, чим вирішили посмакувати російські ЗМІ, стверджуючи, що у Румунії є територіальні претензії до України. Однак

Румунське МЗС спростувало таку інформацію, запевняючи, що вони підтримують територіальну цілісність України.

Як бачимо, територіальні спори між Україною та Румунією не завжди вдавалось вирішувати на дипломатичному рівні обох держав. Проте їм завжди передували обговорення, зустрічі, домовленості, шанобливе ставлення державних діячів України та Румунії. Також незалежно від результатів вирішення спорів обидві держави продовжували вести спільну дипломатичну діяльність, яка позитивно відображалась на розвитку їх двосторонніх відносин.

Висновки до 2 розділу

Становлення політико-дипломатичних та торговельно-економічних зв'язків між Україною та Румунією є процесом, що базується на історичних та сучасних чинниках, загальних викликах та стратегічних цілях обох країн. Визнання Румунією суверенітету та незалежності України стало фундаментом для розвитку дипломатичних стосунків між ними. Офіційне встановлення дипломатичних відносин між Румунією та Україною відбулося 1 лютого 1992 року, що відкрило новий етап у взаємодії обох країн. Це сприяло розвитку українсько-румунських відносин та створило нові можливості для співпраці, яку підтверджують підписані документи і угоди, такі як Протокол про зв'язки між Верховною Радою України і Парламентом Румунії, Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ Румунії, Угода про співробітництво між Торгово-промисловою палатою України та Торгово-промисловою палатою Румунії та ін.

Новий етап у взаємовідносинах між Україною та Румунією розпочався з підписання Договору про відносини добросусідства та співробітництва 22 жовтня 1997 року, який визначав основні принципи співпраці та спільної діяльності. Після цього торговельно-економічні відносини між країнами активно розвивалися.

Розбудова українсько-румунських відносин пройшла свою еволюцію дипломатичних стратегій та ініціатив з боку обох сторін. Можна визначити такі її етапи: початок дипломатичних відносин (1992-1997), під час якого було офіційно встановлено дипломатичні відносини між державами, відбувалось формування правового фундаменту для співпраці; Договір про відносини добросусідства (1997), коли було закладено юридичні основи співробітництва, визначено конкретні принципи співпраці у різних сферах; європейська та євроатлантична інтеграція (починаючи з 2000-х) як етап становлення євроінтеграційних прагнень обох країн; етап зростання торговельних та економічних зв'язків (2000-2010), під час якого спостерігалось значне наростання обсягів торговельного обміну між Україною та Румунією, що відкрило нові можливості для розвитку економічного партнерства; спільна участь у проектах та ініціативах та додаткові дипломатичні угоди (з 2010-х); подолання викликів (з 2014 року), на етапі якого увага зосередилась на безпековій співпраці; співробітництво після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну (з 24 лютого 2022), коли відбувається розширення співпраці в галузі безпеки та оборони.

Водночас слід вказати на те, що українсько-румунські відносини обтяжені історичними проблемами, серед яких територіальні суперечки. Мова йде про кордони біля острова Зміїний та його континентального шельфу Чорного моря та будівництво каналу Бистре. Були покладені значні дипломатичні зусилля щодо вирішення цих питань, однак сторони не змогли дійти згоди в межах двосторонніх відносин. Рішення щодо розмежування морських просторів у Чорному морі ухвалив Міжнародний суд ООН у 2009 році. Питання каналу Бистре розглядав Комітет з імплементації Конвенції Еспо та Ради міністрів навколишнього середовища ЄС, які рекомендували Україні припинити роботи з розширення каналу. Проте після початку повномасштабного вторгнення було відкрито прохід суден через гирло Бистре. Спочатку це негативно сприйнялось Румунією. Однак сторонам вдалось дипломатично дійти згоди у цьому питанні. Зараз румунське МЗС

заявляє, що не має ніяких територіальних претензій і підтримує її територіальну цілісність.

Можна відзначити, що територіальні розбіжності між Україною та Румунією не завжди вдавалося вирішувати на дипломатичному рівні обох країн. Тим не менше, перед кожним вирішенням конфліктів відбувались обговорення, зустрічі дипломатів різних рівнів Крім того, незалежно від результатів врегулювання спорів обидві країни продовжували активну спільну дипломатичну діяльність, яка сприяла розвитку їхніх двосторонніх відносин.

РОЗДІЛ 3

ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР ВЗАЄМВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РУМУНІЄЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

3.1. Досвід Румунії на шляху європейської та євроатлантичної інтеграції

У посткомуністичних країнах, що переформатовують свої соціальні структури, спостерігається важкий перехід від тоталітарної системи суспільних відносин, що характеризується політичним, економічним та ідеологічним монополізмом, до якісної плюралістичної демократії. Демократичні сили цих країн вбачають у євроінтеграції ключовий фактор прискорення трансформаційних процесів, оскільки Європейський Союз готовий надавати суттєву підтримку вирішенню соціально-економічних проблем.

Румунія, як інші посткомуністичні країни, визнає євроінтеграцію як ключовий чинник для подолання трансформаційних викликів. Румунія стала державою-членом Європейського Союзу 1 січня 2007 року [112] і цей процес став важливим кроком у забезпеченні її стабільності та економічного розвитку. Для України, яка розташована у центрі Європи та яка неодноразово визначалася як ключовий гравець у регіоні, важливо враховувати досвід Румунії в європейській інтеграції.

Після повалення режиму Н. Чаушеску у 1989 році у румунському політичному середовищі утвердилося переконання в необхідності використання географічного положення країни між Сходом і Заходом як важливого геополітичного та геостратегічного ресурсу в зовнішній політиці [11]. Це стало визначальним моментом у розбудові нового напрямку зовнішньополітичної стратегії Румунії.

Перший крок у цьому напрямку було зроблено підписанням торговельної угоди між Румунією та Європейським Союзом у жовтні 1990 року. Він визначав подальший шлях розвитку країни в контексті

європейської інтеграції. Вже на той час румунська делегація виразила специфічний інтерес до отримання статусу асоційованого члена ЄС, що свідчило про готовність країни на взаємодію та співпрацю з європейськими партнерами [95]. Такий рух в сторону європейської інтеграції визначався не лише економічними перспективами, але й бажанням зміцнити демократію, права людини та встановити стабільні відносини з країнами ЄС.

Через три роки, у лютому 1993 року, в Брюсселі була укладена угода про асоціацію Румунії з Європейським Союзом, а в лютому 1995 року ця угода набула юридичної сили, що встановило тісні взаємовідносини між Румунією та ЄС. Починаючи з 1995 року, у Румунії розпочався активний процес інституціонального формування та забезпечення відносин із ЄС. На перший етап було створено Раду з асоціації Румунія-ЄС на рівні міністрів, а також змішану парламентську комісію, що складалася з 11 представників румунського парламенту та 21 європейського парламентарія [111; с. 9]. Такі кроки свідчили про намір Румунії глибоко і конструктивно взаємодіяти з ЄС та відповідально забезпечувати виконання своїх зобов'язань.

Зауважимо, що цей період також визначав не лише формалізацію відносин, але й активність у встановленні та розвитку діалогу між сторонами, спрямованого на подальший розвиток румунсько-європейської співпраці.

Румунія, будуючи свої відносини з ЄС на основі принципів Угоди про асоціацію, пройшла складний і довгий шлях до повноправного членства у ЄС. При аналізі досвіду країни-сусіда у контексті набуття членства в ЄС, варто звернути увагу на те, що основні виклики, які Румунія успішно пододала для відповідності копенгагенським критеріям, стали актуальними завданнями внутрішніх реформ в Україні.

Найперше, це стосується макроекономічної стабілізації. З метою досягнення цієї стабільності, у Румунії була створена спеціальна Група для реалізації середньострокового плану розвитку, а 28 грудня 2000 року румунський парламент затвердив урядову Програму реформування економіки і просування в НАТО і ЄС [96]. Ця програма визначала стратегію

реформування економіки та законодавчої бази, відповідно до вимог ЄС. Основою макроекономічної стабілізації було визнано поєднання фіскальної дисципліни, адекватних цін на енергію, послідовної фінансової політики, орієнтованої на зменшення дефіциту поточних рахунків, і тиску на внутрішнє споживання.

Внаслідок реалізації економічної політики румунського уряду виникли ряд позитивних наслідків [85]. По-перше, країна зафіксувала найвищу у регіоні динаміку зростання експорту і ВВП. Крім того, спостерігалось збільшення приватних інвестицій у виробництво товарів для внутрішнього споживання та експорту. Другим важливим результатом стала помірна зростання заробітної плати в національному господарстві, що сприяло покращенню життєвого рівня громадян. Також відзначилось зниження інфляційних темпів та укріплення банківської системи, що сприяло стабільності фінансового сектору. Не менш важливими були скорочення бюджетного дефіциту і ініціатива зі зменшення податкового тягаря. Зокрема, було впроваджено скорочення податків на соціальне страхування, а також зниження ставок податку на додану вартість і податку на прибуток. Ці заходи сприяли стимулюванню економічної активності та збільшенню конкурентоспроможності румунського бізнесу. Такий позитивний економічний контекст дозволяв Румунії активно взаємодіяти з міжнародними партнерами та збільшувати свою роль на світовій арені.

Водночас слід звернути увагу на те, що виникли труднощі у розвитку сектору малого та середнього бізнесу, уповільненні процесу приватизації у галузях видобутку нафти, нафтопереробки, газовидобутку, енергетики та банківського сектору, а також в недостатній прозорості економічної системи Румунії [86]. Так, у звіті Європейської комісії за 2003 рік, що оцінював прогрес Румунії у напрямку ЄС, було відзначено, що, не дивлячись на певні ознаки стабілізації економіки, рівень відставання Румунії від інших країн-кандидатів виявився навіть більшим за окремими показниками. Румунія виокремлювалася як єдина країна-кандидат з інфляцією, що майже досягала

20% щорічно. Згідно з думкою експертів Європейської комісії, такий стан речей був обумовлений системним розповсюдженням корупції та неефективністю економічної системи [105].

Щоб протистояти труднощам у процесі євроінтеграції, Румунії було надано 3 млрд євро в рамках програми «PHARE» на період 2004-2007 років. Однак, хоча це найбільша сума, яку коли-небудь надавав ЄС для подібних цілей, вона не завжди використовувалася ефективно. Зокрема значна частина коштів витрачалася на утримання зростаючого бюрократичного апарату інтеграційних структур, і процес витрат не завжди був прозорим [93].

Європейська комісія відзначила, що у Румунії «розповсюджена і системна проблема корупції підриває судову систему, економіку та довіру громадян до держави, яка не вживає необхідних заходів для протидії цьому явищу» [101]. Крім того, корупція та злочинність у країнах Центральної та Східної Європи визнані «загрозою стабільності не лише для цієї зони, але і для Європейського союзу взагалі» [97]. З метою боротьби з корупцією в румунському суспільстві, 31 березня 2003 року румунський парламент ухвалив пакет антикорупційних законів. Важливо відзначити, що активний процес протидії корупції, підтриманий суспільством, триває в Румунії до сьогоднішнього дня [34; с. 241].

Необхідність оживлення руху капіталів була визначена як важливий механізм для подолання невпорядкованої економіки. Під час переговорів між Румунією та ЄС у квітні 2003 року в Брюсселі, Румунія взяла на себе зобов'язання пройти два послідовні етапи лібералізації руху капіталів протягом семи років і створити необхідні юридичні умови для можливості придбання громадянами ЄС і ЄП сільськогосподарських та лісових угідь в Румунії. Попередньо Конституція забороняла іноземцям володіти землею в Румунії, проте це положення було виключено перед приєднанням країни до ЄС. З метою прискорення приваблення іноземних інвестицій, румунський Сенат весною 2003 року прийняв рішення, згідно з яким мінімальна сума іноземних інвестицій була зменшена з 100 тис. до 70 тис. євро для тих, хто

має намір стати акціонерами, і до 50 тис. євро для участі в товаристві з обмеженою відповідальністю [109]. Таким чином, Румунія ініціювала процес лібералізації руху капіталів за чотири роки до свого приєднання до ЄС.

Варто відзначити ще один аспект стосовно приєднання Румунії до ЄС - недостатнє, на думку експертів, дотримання прав національних меншин. В документах Ради Європи неодноразово зазначалася невідповідність прав угорців у Трансільванії в Румунії. Незважаючи на те, що румунська влада офіційно відкидала подібні твердження, численні моніторинги фіксували постійні напруження в міжетнічних відносинах [110].

Лише після того, як Румунія відповіла всім необхідним критеріям для вступу до Європейського Союзу, 25 квітня 2005 року в Люксембурзі відбулося урочисте підписання Договору про вступ Румунії та Болгарії [64]. Упродовж наступних двох років тривав інтенсивний процес ратифікації Договору всіма країнами-членами ЄС, а також виконання Румунією низки заходів, які були визначені до 1 січня 2007 року - дати її приєднання до Європейського Союзу [42; с. 13].

З 2007 року ЄС став ключовим пріоритетом для Румунії, спрямованим на підтвердження та укріплення її репутації як повноцінного члена європейського співтовариства. Основною метою стало підтримання фундаментальних європейських цінностей та консолідація позицій Румунії в рамках європейського простору. Поступове вирішення цих завдань визначало період її членства та подальший внутрішньополітичний розвиток країни.

У цьому контексті національні інтереси Румунії ми визначаємо наступним чином:

- *Зменшення розриву в економічному розвитку між Румунією та іншими державами-членами ЄС.* Румунія прагне активно зменшити економічні відмінності між нею та іншими країнами ЄС. Для цього національний комітет, яким керує прем'єр-міністр, розробляє план економічної підготовки Румунії до вступу в єврозону.

- *Повне функціональне приєднання до Шенгенського простору та інтеграція до єврозони.* Румунія визначає як свій національний інтерес повноцінне включення в Шенгенський простір та подальшу інтеграцію до єврозони. Це сприятиме підвищенню мобільності та економічному співробітництву.

- *Активна участь у вирішенні актуальних питань для ЄС.* Румунія прагне взяти активну участь у вирішенні ключових питань для ЄС, зосереджуючись на політиці в сфері міграції та внутрішньої європейської безпеки. Це сприятиме утриманню стабільного та безпечного середовища внутрішнього регіону.

- *Забезпечення стабільного, безпечного та ефективного сусідства.* Румунія ставить перед собою завдання гарантувати стабільні та безпечні стосунки з сусідніми країнами. Це включає розвиток ефективної сусідської політики, спрямованої на співпрацю та взаємовигідний обмін.

- *Збереження та розвиток культурної та історичної спадщини.* Румунія активно працює над збереженням та розвитком своєї унікальної культурної та історичної спадщини. Це включає заходи з підтримки мистецтва, культурних подій і реставрації історичних пам'яток.

- *Екологічна безпека та сталість.* Оскільки проблеми екології є глобальними, Румунія ставить перед собою завдання забезпечити екологічну безпеку та сталість. Це включає впровадження екологічних ініціатив, спрямованих на збереження природних ресурсів та зменшення впливу на довкілля.

- *Партнерство та співпраця з іншими країнами.* Румунія активно розвиває партнерські відносини та співпрацю з іншими країнами, щоб зміцнити свої позиції в міжнародному співтоваристві. Це включає участь у міжнародних форумах, обмін досвідом та спільні ініціативи.

Вважаємо, що ці аспекти національних інтересів Румунії визначають не лише стратегічний шлях країни у ЄС, але й її внесок у спільний розвиток та процвітання континенту.

Впродовж періоду членства Румунії у ЄС спостерігається виразна позитивна тенденція у сфері структурних економічних та соціальних змін. У цей період румунське суспільство пережило значний економічний та культурний ренесанс, зміцнивши свої зв'язки з ЄС. Паралельно з цим, румунська влада та громадянське суспільство продовжують активно вирішувати проблеми, пов'язані із процесом інтеграції з європейськими цінностями. Виникають дискусії та пошуки компромісів у питаннях модернізаційного прориву, реформ та адаптації до вимог ЄС.

Геополітично Україна, як частина Балто-Чорноморського субрегіону, впливає на стабільність Євроатлантичної системи. Співпраця з Румунією слугує прикладом для України на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції. Як демонструє досвід Румунії, інтеграція з ЄС, окрім ринкового доступу та розв'язання соціально-економічних проблем, сприяє дотриманню демократичних та прав людини.

Румунія, пройшовши власний трансформаційний шлях, розуміє важливість партнерства з іншими країнами регіону. Україна може взяти на озброєння досвід Румунії для розв'язання власних трансформаційних викликів та поглиблення регіональної співпраці. Зокрема, це включає обмін практиками у сфері економічних реформ, вдосконалення правосуддя та боротьби з корупцією. Як зазначає дослідниця Л. Мельничук, «Румунія, будучи недостатньо стабільною, як в економічному так і в політичному плані спромоглася досягнути значних результатів, і стати країною-членом ЄС. Оскільки наша держава прагне так само інтегруватися до ЄС, важливим для нас є перейняття досвіду від нашого ближнього сусіда» [35; с. 467].

У рішучому прагненні приєднатися як повноправний член до ЄС та НАТО, Україна стикається з викликами, що виникають у зв'язку з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну з 24 лютого 2022 року.

Зауважимо, що Президент України Володимир Зеленський, визнаючи важливість європейської інтеграції, підписав заявку на членство України в Європейському Союзі [13]. Для України вступ до Європейського Союзу має велике значення з різних поглядів, включаючи політичний, економічний та соціокультурний аспекти [31; с. 251]. Ми визначили основні причини, чому вступ до ЄС є важливим для України:

- *Політична стабільність та безпека.* Вступ до ЄС може забезпечити Україні політичну стабільність та сприяти укріпленню демократії. Європейський Союз є об'єднаною політичною та економічною силою, яка спрямована на забезпечення миру та безпеки на континенті.

- *Економічний розвиток.* Вступ до єдиного внутрішнього ринку ЄС може сприяти економічному розвитку України. Звільнення від тарифних бар'єрів і створення умов для вільного обігу товарів та послуг сприятиме зростанню економіки.

- *Інвестиції та технології.* Збільшення іноземних інвестицій та перенесення новітніх технологій. Це може позитивно вплинути на розвиток та модернізацію української промисловості та інфраструктури.

- *Соціальний прогрес.* ЄС визначає високі стандарти у сфері прав людини, соціального захисту та рівноправ'я. Вступ до ЄС може сприяти підвищенню соціального рівня та забезпечити захист прав громадян.

- *Співпраця та взаємодія.* Членство в ЄС дозволить Україні активно співпрацювати з іншими країнами-членами, обмінюватися досвідом та взаємодіяти у різних сферах, включаючи науку, культуру та освіту.

- *Безвізовий режим та мобільність.* Вступ до ЄС може відкрити можливість для безвізового режиму та полегшити мобільність громадян, що сприяє налагодженню культурного та освітнього обміну.

Загалом, вступ до Європейського Союзу визначається як стратегічний крок для України на шляху до забезпечення стабільного та процвітаючого майбутнього.

Зауважимо, що Румунія підтримує Україну у її євроінтеграційних прагненнях та підписала декларацію про підтримку вступу України до Європейського Союзу і НАТО [63]. Крім того, міністр закордонних справ Румунії Тітус Корлацеан підтвердив «постійну, послідовну підтримку Румунією реалізації процесу політичної асоціації та економічної інтеграції України з Європейським Союзом, лібералізації візового режиму для її громадян» [106].

Румунія також є активним учасником та повноправним членом Північноатлантичного альянсу (НАТО). Завдяки своєму стратегічному розташуванню в Чорноморському регіоні та контролю над річкою Дунай, вона обрала шлях інтеграції в НАТО наприкінці ХХ століття та використовує свій економічний потенціал для підтримки альянсу. Країна приєдналася до НАТО у березні 2004 року [56], що позначило значний крок у зміцненні її безпекових зв'язків та співпраці з іншими членами альянсу.

На сьогоднішній день Бухарест представляє собою надійного, впливового та ініціативного партнера для НАТО. Румунія активно сприяє зміцненню безпеки в Чорноморському басейні. Франція, яка є одним із основних інвесторів у румунську економіку, а також Німеччина та США, виступають основними євроатлантичними партнерами Румунії в області військового та оборонного секторів [25; с. 80].

Румунія активно приймає участь у різноманітних ініціативах та операціях НАТО, включаючи миротворчі місії та операції, спрямовані на підтримку стабільності та безпеки в різних регіонах світу. Крім того, країна приділяє увагу розвитку своїх оборонних потужностей та співпрацює з іншими членами НАТО в рамках альянсових програм з підвищення ефективності та сумісності військових сил. Це сприяє не лише забезпеченню безпеки країни, але й підтримує загальні оборонні зусилля альянсу. Румунія, як член НАТО також бере участь у колективному вирішенні питань безпеки та взаємодії з іншими членами альянсу на високому рівні, сприяючи загальній стійкості та безпеці у Європі та за її межами. Країна активно

долучається до обговорень та реалізації ключових документів та договорів, які регулюють діяльність альянсу.

У контексті Євроатлантичної інтеграції України, важливими етапами стали отримання статусу кандидата на вступ до ЄС, рекомендації Європейської комісії та надання Україні статусу кандидата на членство у ЄС [77]. У плані безпеки, Україна також приєдналася до Партнерства розширених можливостей НАТО та зазначила своє бажання взяти участь у Посилених партнерствах, обмінюючись досвідом з резистентності проти російської агресії на сході України та у гібридних операціях.

З метою активізації інформаційного спілкування із громадськістю та підтримки європейської та євроатлантичної інтеграції, Україна вживає широкий спектр комунікаційних заходів, включаючи кампанії, семінари та тренінги. Зокрема мова йде про успіхи у впровадженні європейських стандартів та поділ досвіду у сферах бізнесу, науки, культури та громадянського суспільства. Ці ініціативи підтримують підвищення обізнаності та формування позитивного сприйняття Європейської та НАТО інтеграції серед громадян, що визначає подальший шлях розвитку України в напрямку атлантичної інтеграції.

Отже, досвід Румунії відіграє важливу роль у сприянні європейської та євроатлантичної інтеграції України. Румунія, яка стала членом ЄС у 2007 році та НАТО у 2004 році, може поділитися власним шляхом та враженнями з процесу інтеграції. Перш за все, румунський досвід може бути корисним у розумінні та подоланні труднощів, які пов'язані з реформами в економіці, політиці та інших сферах для відповідності стандартам ЄС. Румунія також може надати цінні поради з управління та адаптації законодавства до європейських норм. У сфері безпеки та оборони, румунський досвід у НАТО може бути корисним для України, яка також прагне підвищити свій статус у цьому альянсі. Румунія може допомогти в розробці стратегій безпеки та участі в миротворчих операціях. Крім того, Румунія може служити прикладом для України в плані розвитку демократії, правової держави та

захисту прав людини. Взаємодія між Україною та Румунією сприяє обміну кращими практиками та зміцненню внутрішньополітичних структур. Важливо також зазначити, що окрім запозичення власного досвіду, Румунія повністю підтримує Україну у її євроінтеграційних та євроатлантичних прагненнях, що підтверджено юридично.

Таким чином, роль Румунії у європейській та євроатлантичній інтеграції України полягає у наданні підтримки, сприянні у різних сферах, вивченні досвіду, що у сукупності позитивно відображається на планах України до зближення з європейськими структурами.

3.2. Місце України та Румунії в сучасній геополітиці

У сучасному геополітичному ландшафті, де країни вступають у складні взаємини, а політичні рішення мають вагомі наслідки, питання місця України та Румунії виявляються в центрі уваги. Ці дві держави, які ділять спільний кордон та пов'язані історичними зв'язками, стають суб'єктами не лише регіональної, але й глобальної геополітики.

Україна та Румунія переживають важливі трансформації, стикаючись з сучасними геополітичними викликами та можливостями. З одного боку, це тісне сусідство створює потенціал для важливої співпраці та обміну, з іншого – нафтові та енергетичні питання, війна Росії проти України та інші фактори можуть створювати напруги в їхніх відносинах.

У контексті геополітичної нестабільності та стрімкого розвитку подій, аналіз місця України та Румунії в сучасній парадигмі глобального світу стає критично важливим завданням. Як дві країни вплітаються в систему міжнародних відносин, як їхні рішення впливають на геополітичну карту Європи, та як вони реагують на виклики сучасності – усе це стає предметом ретельного аналізу.

Ще у період Першої світової війни український вчений С. Рудницький зазначав, що «Румунія лише тоді матиме можливість вільного життя й мирного, стабільного розвитку, коли від Росії та Польщі її відмежує

Українська держава» [59; с. 195]. За словами дослідника М. Дністрянського, нині Україна та Румунія стикаються з численними викликами, включаючи багатогранний вплив Росії, питання територіальної цілісності, а також спільність європейських та євроатлантичних прагнень [17; с. 103]. Відтак партнерство цих країн є стратегічно важливим для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні.

На економічному рівні співпраця в сферах торгівлі, енергетики та інвестицій може визначати економічний розвиток обох держав. Водночас, вирішення спільних питань, таких як кордонні та екологічні аспекти, може вимагати специфічних стратегій та домовленостей. На культурному рівні спільна історія та культурні взаємини створюють потенціал для глибшого розуміння та взаємоповаги між народами обох країн. Заохочення культурного обміну та вивчення спільної спадщини може зміцнити соціокультурні зв'язки та сприяти взаємопорозумінню. Відповідно аналіз місця України та Румунії в сучасній геополітиці вимагає врахування різноманіття взаємин, що формуються на перехресті політичних, економічних та культурних впливів. Розуміння цих динамік може відкрити нові можливості для співпраці та сприяти розвитку стійкого та ефективного стратегічного партнерства між двома країнами.

У світовому контексті Україна та Румунія мають значення, яке виявляється в різних сферах, таких як політика, економіка, безпека та культура.

Згідно зі З. Бжезінським, геополітичне положення України та Румунії визначається їхнім географічним розташуванням, що надає їм важливий стратегічний статус у сучасному світі [6; с. 24]. Це становище, за словами американського науковця, засвідчується історичними шляхами торгівлі та війни, що вплинуло на формування культурних, економічних та політичних характеристик обох країн [6; с. 25]. Історичні шляхи торгівлі України та Румунії відзначаються різноманітністю культурних взаємин та впливом на їхню історію. Обидві країни розташовані на хребті історичних торгових

шляхів, які перетинаються між Заходом та Сходом, і це створює умови для численних культурних обмінів. Щодо історичних шляхів війни, Україна та Румунія були свідками численних конфліктів та воєн, пов'язаних із територіальними суперечками. Вони пережили вплив Османської імперії, яка внесла свій слід у культурні та політичні реалії регіону. Також важливим етапом в їхній історії стали події Другої світової війни та післявоєнний період, які мали вагомий вплив на формування сучасних геополітичних динамік. Згадані історичні події відображаються в сучасних аспектах геополітики України та Румунії. Їхнє геополітичне положення на хребті історичних торгових та воєнних шляхів робить ці країни ключовими учасниками у визначенні регіональних та глобальних процесів.

Культурна взаємодія, яка виникла внаслідок історичних шляхів торгівлі та війни, також залишає свій відбиток на формування сучасних геополітичних відносин. Комплексність цієї взаємодії виявляється у розмаїтті культур, мов, архітектурних впливів та інших аспектів спільної спадщини. Румунія та Україна стали мостами між культурами, сприяючи обміну та взаємопроникненню різних етносів та традицій.

Ми вважаємо, що геополітичне положення України та Румунії є ключовим елементом їхньої історії та впливає на сучасні геополітичні реалії. Вони виступають не лише як свідки історичних подій, але і як активні учасники глобального політичного та економічного ландшафту, визначаючи шлях для своїх націй та регіону в цілому.

Геополітичне положення України на східноєвропейському фланзі визначається її стратегічно важливим кордоном із Білоруссю та Росією. Цей регіон стає місцем гострих геополітичних конфліктів та високого ризику впливу з боку різних державних акторів. Зокрема, повномасштабне вторгнення Росії в Україну з 24 лютого 2022 року стало ключовою подією, яка перевернула геополітичну динаміку регіону. Згідно з науковцями В. Смолієм та О. Ясем, ця війна викликала серйозні геополітичні ризики та загрози для суверенітету України, а його вплив відчувається на стабільність

та безпеку не лише у східноєвропейському регіоні, а й у глобальному масштабі [66; с. 12].

Геополітичні реалії України та її кордони стали місцем чутливим до різноманітних викликів та впливів, особливо з урахуванням російської агресії. Це вимагає від країни ретельного розгляду геополітичних ризиків та впровадження стратегій для забезпечення національної безпеки та суверенітету. Крім того, східноєвропейський фронт в контексті російсько-українського конфлікту визначає нові виклики для міжнародної спільноти. Міжнародні зусилля спрямовані на пошук рішень та дипломатичні ініціативи, покликані вирішити конфлікт та відновити стабільність у регіоні. Адже геополітична ситуація в Україні має далекосяжні наслідки для економіки та безпеки країн східноєвропейського регіону.

Тому загальний вплив східноєвропейського фронту визначається не лише конфліктом, але й потребою визначення нових стратегій для забезпечення стабільності та безпеки у регіоні. Міжнародна спільнота бере на себе відповідальність у вирішенні конфлікту та підтримці України, але майбутнє східноєвропейського фронту поки залишається невизначеним. Загальна динаміка східноєвропейського фронту висвітлює важливість міжнародних зусиль у вирішенні конфлікту. Міжнародна допомога та підтримка стають ключовими елементами для відновлення суверенітету України та забезпечення стабільності в регіоні.

Дослідник Р. Демчишак зауважує, що російська війна проти України, розпочата у 2014 р., актуалізувала питання колективного захисту країн, збіглася у часі із посиленням тенденцій до націоналізму та ізоляціонізму у зовнішній політиці країн регіону [15; с. 250]. У зв'язку з поточною ситуацією, глобальна спільнота стикається з важливим завданням забезпечення ефективних міжнародних відповідей на геополітичні виклики, що виникають у результаті конфлікту на східноєвропейському фронті. Зокрема, сучасна геополітика визначає необхідність вибудовування стратегій безпеки та

міжнародної співпраці для забезпечення стабільності та миру у цьому регіоні.

Окрім того, глобальний контекст вказує на потребу вивчення та розробки стратегій, спрямованих на попередження подібних конфліктів у майбутньому. У цьому контексті, майбутнє східноєвропейського фронту може залежати від успішного вирішення конфлікту та впровадження нових міжнародних механізмів безпеки.

Важливо вказати на геополітичне положення України та Румунії як ключових транзитних коридорів для енергетичних ресурсів, особливо природного газу, що зумовлює їхню важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки для Європи. Ця роль базується на кількох аспектах. Обидві країни є критичними газотранзитними шляхами, що забезпечують постачання природного газу з регіонів Сходу до країн Європи. Україна, зокрема, виступає основним газотранзитним пунктом для російського газу, який подається до європейських споживачів. Румунія також відіграє важливу роль у транзиті газу з Чорного моря до Центральної та Східної Європи.

Також завдяки своєму географічному положенню, Україна та Румунія стають ключовими гравцями у забезпеченні енергетичної безпеки для Європи. Це стає актуальним в контексті стратегій диверсифікації джерел енергопостачання та редукції залежності від окремих постачальників, зокрема Росії. Відповідно Україна активно розвиває стратегічні партнерства з європейськими країнами та енергетичними компаніями для підтримки та розвитку газотранспортної інфраструктури.

Контроль над газовими транзитними шляхами також дає Україні та Румунії політичний вплив у регіоні, надаючи можливість участі у формуванні енергетичних стратегій та політик. Це стає ключовим елементом їхньої активної ролі у спільній енергетичній політиці Європейського Союзу. Румунія, яка вже є членом Європейського Союзу, і Україна, яка розвиває стратегії для інтеграції до європейських структур, сприяють створенню єдиної європейської енергетичної системи та ринку.

Загалом, геополітичне значення України та Румунії як ключових коридорів для транзиту енергетичних ресурсів не лише визначає їхню роль у забезпеченні енергетичної безпеки Європи, але і впливає на їхню політику, економіку та міжнародні відносини. Газовий транзит через румунську та українську території визначає їхню стратегічну вагу у контексті енергетичного ландшафту, де диверсифікація джерел постачання та забезпечення стійкості енергопостачання стають пріоритетними завданнями.

У свою чергу, східноєвропейський регіон, в якому розташовані Україна та Румунія, стає ареною геополітичних змагань, особливо у сфері енергетики. Зокрема, газовий транзит через їхні території визначає не лише економічну важливість, а й геостратегічний вплив на регіональну та глобальну безпеку. В. Тетуляк зазначає, що в контексті газового транзиту важливо враховувати не лише економічні аспекти, але й політичні та безпекові виміри цього питання, оскільки забезпечення стабільності та безпеки транзитних шляхів стає важливим завданням для України та Румунії як ключових гравців у цьому енергетичному процесі [68; с. 195].

Політичний вплив, який надається контролем над транзитом, дає можливість цим країнам активно впливати на формування енергетичних стратегій та політик регіону. Він також стає важливим фактором їхньої участі у визначенні майбутнього енергетичного ландшафту Європи та сприяє їхній інтеграції до європейських енергетичних структур.

Важливим аспектом газового транзиту є також питання енергетичної безпеки для Європи в цілому. Забезпечення надійності та стійкості постачання газу через території України та Румунії впливає на загальний енергетичний баланс Європи, що робить ці країни ключовими гравцями у забезпеченні енергетичної безпеки на континенті.

Членство України та Румунії в ряді важливих міжнародних організацій також відіграє значну роль у формуванні та визначенні їхньої глобальної ролі. Так, Україна, яка є членом ООН, має можливість активно взаємодіяти з іншими державами та брати участь у розв'язанні міжнародних проблем.

Членство в цій організації дозволяє їй висловлювати власні погляди на глобальному рівні та брати участь у миротворчих та гуманітарних ініціативах.

Аналізуючи процес формування відносин співробітництва між Україною та ООН, автори стверджують, що ці відносини розвиваються в позитивному напрямі. Особлива увага приділяється розширенню ролі українських інституцій у міжнародному гуманітарному співробітництві та поглибленню участі України в програмах Організації [76].

Також відбувається розвиток співпраці між Україною та Радою Європи. Протягом років участі України у Раді Європи країні вдалося зайняти достойне місце в цій організації та здобути значний позитивний імідж. У їхніх взаємовідносинах Україна та Рада Європи вже успішно пройшли етап становлення [76].

У контексті співпраці з Європейським Союзом, Україна розвиває взаємовигідні відносини, спрямовані на економічне співробітництво, демократичні реформи та підтримку європейських цінностей. Членство в асоціації з ЄС відкриває нові можливості для політичного та економічного взаємодії.

Щодо Румунії, її членство в ООН надає можливість участі у різноманітних ініціативах, спрямованих на вирішення глобальних проблем. Як учасник НАТО, Румунія здійснює колективні заходи для забезпечення безпеки та обороноздатності регіону. Членство в Європейському Союзі підкреслює активну участь Румунії у європейській інтеграції та надає можливість для спільного прийняття рішень та участі в спільних програмах розвитку. Участь у європейських структурах та механізмах співпраці визначає курс розвитку країни, вимагаючи від неї високого відповідального ставлення до політичних та економічних аспектів. Стандарти та норми ЄС впливають на всі сфери життя Румунії, від правової системи до екологічних стандартів, що сприяє модернізації та підвищенню ефективності її державного управління.

Також варто згадати морський доступ Румунії, який становить важливий стратегічний аспект її геополітичного положення, визначаючи можливості для розвитку торгівлі та економіки. Розташована на узбережжі західної частини Чорного моря, Румунія має значущий морський порт, такий як Констанца, який виступає одним з найбільших та стратегічно важливих портів на Чорноморському узбережжі. Цей порт є ключовим вузлом для транспортування товарів та сировини, забезпечуючи Румунії здатність активно взаємодіяти з іншими країнами через Чорне море [48]. Такий географічний статус сприяє розвитку торгівлі та зміцненню економічної позиції країни.

Чорне море є також важливим для транспортування енергетичних ресурсів, таких як природний газ та нафта. Румунія, яка має доступ до цього моря, може використовувати його для імпорту та експорту енергії, що стає важливим елементом енергетичної безпеки та стійкості. Крім того, Румунія має обмежений, але значущий доступ до Середземного моря через річку Дунай. Це відкриває можливості для геополітичного впливу та співпраці з країнами середземноморського регіону. Такий морський доступ стає не лише елементом економічного розвитку, але й чинником культурного обміну та туризму, підсилюючи взаємодію Румунії з іншими націями.

Геополітична важливість Румунії обумовлена її спільним кордоном із Європейським Союзом, яке визначає стратегічне положення країни у контексті європейської інтеграції та політики регіонального розвитку. Це спільне кордонне положення забезпечує Румунії ключовий статус у взаємодії з європейськими країнами та визначає ряд факторів у її політичному, економічному та регіональному розвитку. Спільний кордон із Європейським Союзом не лише політично та економічно об'єднує Румунію з європейськими партнерами, але і стає платформою для транскордонної співпраці та обміну досвідом. Це сприяє вирішенню спільних проблем, розвитку інфраструктури та підтримці стійкого розвитку.

Отже, геополітична важливість України та Румунії у сучасному світі стала надзвичайно актуальною через суспільно-політичні події, зокрема повномасштабне вторгнення Росії в Україну. Ці дві країни виступають ключовими гравцями на сході та південному сході Європи, формуючи новий геополітичний ландшафт та визначаючи напрямки міжнародної політики. Україна, опинившись в епіцентрі конфлікту з Росією, стала символом супротиву та визначальним фактором в геополітичному контексті. Її суверенітет та безпека стали об'єктом уваги для світових лідерів, підкреслюючи важливість України у стратегічних планах інтернаціональної громадськості. Румунія, виступаючи на межі Європейського Союзу та в зоні інтересів Росії, стала ключовим фактором європейської безпеки. Спільний кордон із ЄС робить Румунію не лише об'єктом європейської інтеграції, але й стратегічним обліковим пунктом у контексті збереження стабільності та правопорядку. Геополітична вага України та Румунії набула нового рівня значущості через події в Україні, що визначають їхню роль у структурах світової політики та виявляють їхнє стратегічне значення для забезпечення міжнародної стабільності та безпеки.

Поруч з цим, варто звернути увагу на геополітичне значення України та Румунії як ключових коридорів для транзиту енергетичних ресурсів, яке визначається їхньою роллю у формуванні енергетичного ландшафту регіону та має далекосяжні наслідки для політики, економіки та безпеки не лише цих країн, а й Європи в цілому. Окрім цього, членство цих країн в міжнародних організаціях створює фундамент для взаємодії на світовій арені, дозволяючи їм активно сприяти розв'язанню глобальних викликів та формуванню стратегій в міжнародних відносинах.

Важливим компонентом геополітичного та економічного стратегічного планування для Румунії є її доступ до моря. Це розширює можливості країни для торгівлі, сприяє енергетичній безпеці та визначає її роль у великому міжнародному контексті. Також геополітичне, економічне та політичне положення Румунії визначає її спільний кордон з ЄС, що дозволяє їй брати

участь у процесах європейської інтеграції та формуванні політики регіонального розвитку.

3.3. Геополітичне позиціонування Румунії в контексті російсько-української війни

Геополітичне позиціонування Румунії в контексті російсько-української війни визначається не тільки історичними та культурними взаємозв'язками, але й її стратегічним становищем і географічним розташуванням у регіоні. Серед важливих чинників виступають сусідство з Україною, членство Румунії у Європейському Союзі і НАТО.

У межах російсько-української війни, Румунія виступає активним учасником геополітичних змін у східноєвропейському регіоні. Її географічне положення на заході Чорного моря, що межує з південною частиною України, надає Румунії ключове значення в контексті безпеки та стабільності.

Зокрема Румунія відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки східної лінії фронту НАТО, беручи на себе активну оборону і стримування і приймаючи додаткові сили союзників. З 2015 року в Румунії розміщується штаб багатонаціональної дивізії НАТО в Південно-Східній Європі [10], а з 2016 року - система берегової протиракетної оборони «Іджіс», призначена для захисту від атак балістичних ракет, що походять з-поза меж євроатлантичного регіону [21]. У травні 2022 року НАТО створила бойову групу EFP в Румунії [37], що стало прямим наслідком повномасштабного вторгнення Росії в Україну і активної адвокації з боку Бухареста щодо посилення присутності НАТО в регіоні. Румунія активно виступає за посилення безпеки в центральній-східній Європі на регулярних самітах Бухарестської дев'ятки - багатостороннього формату, заснованого в 2015 році за ініціативою Варшави і Бухареста з метою зміцнення регіональної безпеки [72]. Члени Бухарестської дев'ятки провели кілька зустрічей на найвищому рівні після вторгнення Росії в Україну у 2022 році. Зокрема, на саміті в лютому 2023 року лідери Бухарестської дев'ятки разом з

президентом США Джо Байденом і Генеральним секретарем НАТО Єнсом Столтенбергом підписали декларацію із засудженням Москви і закликом до посилення присутності Альянсу в регіоні центрально-східній Європі [1]. Іншою головною темою для Бухарестської дев'ятки стало збереження і подальше посилення підтримки України. На саміті в червні 2023 року президент Румунії Клаус Йоганніс заявив, що Румунія «продовжуватиме підтримувати Україну стільки, скільки буде необхідно. Перемога України у цій війні є нашою головною метою. Водночас, підтримка Румунією вступу України до Альянсу є непохитною» [103]. Експерти сподіваються на потенціал Бухарестської дев'ятки у забезпеченні стабільності в регіоні. Марчін Казьмірські, співробітник польського Бюро національної безпеки, в інтерв'ю автору цих рядків зазначив, що «Бухарестська дев'ятка як формат відіграла дуже важливу роль у зближенні поглядів, які дещо відрізняються один від одного. Це забезпечило нам, як групі, можливість говорити в один голос» [103].

Румунські офіційні особи закликали до посилення співпраці у сфері безпеки і на інших багатонаціональних форумах і зустрічах. Наприклад, хоча цілі формату «Ініціативи трьох морів» в першу чергу стосуються посилення внутрішньорегіонального економічного співробітництва, 12 членів угруповання спільно висловили стурбованість російською агресією і виступили за тісніші зв'язки між собою. Показово, що на зустрічі в Гаазі в червні 2023 року з сімома іншими членами НАТО і Генеральним секретарем Альянсу президент Румунії Йоганніс заявив, що Росія продовжує становити найбільшу пряму загрозу євроатлантичній безпеці, і виступив за зміцнення Північноатлантичного альянсу на саміті у Вільнюсі в липні 2023 року. На самому саміті Румунія приєдналася до декларації G7 про підтримку України. Крім того, у квітні 2023 року Румунія підписала угоду про співпрацю з Україною та Молдовою, спрямовану на зміцнення Чорноморського регіону, і має намір прийняти наступний саміт Ініціативи трьох морів [103].

Тобто, зіткнувшись із ситуацією в Україні, Румунія приєдналася до групи країн, які звинуватили Росію у грубому порушенні міжнародного права, Статуту ООН та принципів, на яких ґрунтується міжнародний порядок, заснований на правилах, і підтримала ідею, що війна ведеться не лише проти України, але й проти демократичних цінностей та основ євроатлантичної архітектури безпеки.

Румунія неодноразово підкреслювала свою прихильність сприянню дотриманню міжнародного права. Румунія подала Декларацію про вступ у справу, ініційовану Україною проти Російської Федерації в Міжнародному суді ООН, щодо спору, пов'язаного зі звинуваченнями в геноциді. Крім того, Румунія подала до Секретаріату Європейського суду з прав людини заяву про вступ у справу на користь України. Справа стосується серйозних порушень прав людини, скоєних в контексті військової агресії на території України [92].

Румунія також проголосувала в ООН за прийняття резолюції [100], яка засуджує незаконну анексію Росією деяких українських територій. Резолюція закликає країни-члени ООН не визнавати жодних змін у статусі Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей і просить Російську Федерацію скасувати рішення про незаконну анексію деяких українських територій, а також негайно, повністю і беззастережно вивести військові сили з території України. Це свідчить про те, що Румунія є серед країн, які підтримують суверенітет, єдність і територіальну цілісність України в межах міжнародно визнаних кордонів, включаючи її територіальні води.

Разом з тим, Румунія відіграє активну роль у просуванні політики партнерства НАТО [84], підтримуючи партнерів зі Східного сусідства, а також зміцнюючи зв'язки Альянсу з Південним сусідством. У зв'язку з цим Румунія надавала підтримку іншим країнам-сусідам у формі добровільних внесків по лінії НАТО для зміцнення стійкості і потенціалу України, Республіки Молдова, Грузії та Йорданії. Згідно із заявою Міністерства закордонних справ, це рішення відповідає зовнішньополітичним і

безпековим пріоритетам Румунії, оскільки сприяє досягненню цілей зміцнення безпеки і стабільності поблизу східного флангу, особливо в Чорноморському регіоні.

З огляду на динаміку подій на сході Європи, Румунія виявляє активність у виявленні та підтримці заходів, спрямованих на врегулювання конфлікту та забезпечення суверенітету та територіальної цілісності України. Її участь у європейських структурах та низці міжнародних ініціатив підкреслює її роль ключового учасника в глобальних зусиллях з протидії агресії та відновлення міжнародного порядку.

Як зауважує Ю. Окуньовська, буквально з перших днів повномасштабної війни Румунія відправила до України боєприпаси та військову техніку, а також висловила чітку і непохитну готовність прийняти наших поранених у військовій госпіталі, що надалі й відбувалося [40; с. 70].

Водночас незважаючи на непохитну політичну підтримку Києва з боку Бухареста, включно з жорсткою і послідовною критикою дій Кремля та закликами до посилення санкцій проти Росії, політику Румунії щодо триваючого конфлікту можна назвати вкрай обережною. Чіткі політичні декларації контрастують із незначним масштабом офіційної військової підтримки, яка пропонується Україні з 24 лютого 2022 року; Кільський інститут світової економіки оцінює його приблизно в 3 мільйони євро [89]. Спочатку Бухарест відправив лише невелику партію палива, бронежилетів, шоломів і боєприпасів, що контрастує з обсягом допомоги, яку надають Києву інші держави регіону (крім Угорщини). Лише в середині червня 2022 року уряд Румунії прийняв поправку до законодавства, яка дозволяє надавати зброю з військових запасів Румунії країнам-союзникам і партнерам. В результаті цієї поправки Румунія, ймовірно, передала Україні 28 танків Т-72, п'ять з яких були повністю боєздатними. У серпні 2022 року міністр оборони України Олексій Резніков згадав п'ять пакетів допомоги, наданих Бухарестом (зокрема, гвинтівки, боєприпаси та запчастини). Однак жодна з вищезазначених відомостей не була офіційно підтверджена урядом

Румунії [89]. Інші прояви обережного підходу керівництва Румунії включали їхнє рішення не підписувати лист від 28 лютого 2022 року восьми країн східного флангу НАТО із закликом до ЄС надати Україні статус кандидата якомога швидше (Бухарест, ймовірно, хотів, щоб Молдова також отримала цей статус) та відносно пізній візит президента Йоханніса до Києва (порівняно з часом візитів інших глав держав регіону), який відбувся 16 червня 2022 року [50].

Бухарест постійно припускає, що фактична військова допомога, яку він надав Україні, є значно більшою, але це не можна розголошувати з міркувань безпеки. Здається, румунський уряд хотів би уникнути ситуації, коли Москва могла б трактувати їхні кроки як прояви прямої участі Румунії в нинішньому конфлікті. Бухарест хоч і відмовляється коментувати можливі поставки Києву румунською зброєю, але підтверджує, що територія Румунії використовується для здійснення поставок з інших країн НАТО [89]. Ймовірно, Бухарест посилається на міркування безпеки як через шире стурбованість можливою реакцією Росії, так і через свій намір приховати масштаби румунської військової допомоги, наданої Києву.

Можна припустити, що стриманість Румунії у постачанні зброї в Україну зумовлена переважно її небажанням допомагати Києву за рахунок власного військового потенціалу. Румунія має відносно невеликі запаси озброєння та техніки, які вона могла б пожертвувати іншим країнам, не підриваючи власної обороноздатності. Крім того, Румунія побоюється, що подібні поставки можуть бути сприйняті Москвою як провокація і можуть становити загрозу безпеці Молдови, оскільки російські війська (близько 1600 осіб) дислоковані на території Молдови – в сепаратистському регіоні Придністров'я [51]. Ще однією причиною такої позиції Румунії може бути традиційно обережне ставлення до України.

Бухарест зосередив свою діяльність на гуманітарній допомозі – з початку березня 2022 року поблизу Сучави працює логістичний хаб ЄС, який розподіляє та координує підтримку для України [9]. Організуються

регулярні відправлення допомоги з Румунії в Україну для тих, хто її найбільше потребує. 80 тисяч українців знайшли притулок у Румунії [47], їм запропонували безкоштовний громадський транспорт, медичні послуги, доступ до освіти, спрощені процедури легального працевлаштування та інші форми допомоги. Крім того, Бухарест запропонував матеріальну та гуманітарну допомогу Молдові, яка бореться з великим потоком мігрантів (кількість мігрантів, прийнятих Молдовою, така ж, як і в Румунії, незважаючи на величезну різницю в населенні двох країн). Вона також організувала так звані зелені коридори, щоб полегшити швидкий транзит біженців від молдавсько-українського кордону далі до Молдови [89].

Румунія залучається до допомоги в експорті вирощеного в Україні зерна. За даними Єврокомісії, на Румунію (головним чином Дунай) припадає близько 50% всієї української продукції, що експортується через ЄС. Крім того, уряд Румунії здійснив інфраструктурні інвестиції на десятки мільйонів євро, щоб мати можливість пересилати ще більші обсяги українських товарів [89].

Слід зазначити, що зіткнувшись з російською блокадою чорноморських портів України, Румунія разом з Україною та Молдовою, ЄС та США створила форум для координації експорту українського зерна. Він став основним каналом для нього, де близько 30 мільйонів тонн, або близько 60% загального обсягу, було експортовано через порти на Дунаї та в Констанці з початку війни [30]. Щоб полегшити транспорт на Дунаї, Румунія лібералізувала доступ для суден третіх країн до навігації по Кілії, прикордонному рукаву річки, і призупинила державні протести, які порушувалися з 2014 року проти використання Україною каналу Бистрого для судноплавства, і приступила до мирного врегулювання спору від цього джерела над його поглибленням. У зв'язку з атаками на українські порти Рені та Ізмаїл на українському березі Кілії Румунія посилила протиповітряну оборону над нижнім Дунаєм; Уламки російських безпілотників падають на її територію [57], але поки що не завдали шкоди.

Водночас слід звернути увагу на те, що Румунія мінімізувала можливість імпорту зерна на власну територію, уникаючи при цьому розпалювання суперечки з Україною. Разом із Болгарією, Польщею, Угорщиною та Словаччиною ця країна спонукала ЄС навесні 2023 року ввести заборону на імпорт українських зернових до ЄС [24]. Хоча влада в Бухаресті виявила своє невдоволення його скасуванням у вересні, вони вирішили, на відміну від Угорщини та Польщі, не підтримувати одностороннє ембарго. Натомість вони домовилися з Україною призупинити імпорт на 30 днів, доки «питання не буде з'ясовано» [2], після чого нададуть можливість імпорту за ліцензією безпосередньо для фермерів і переробників, але не для дилерів, якщо вони зможуть продемонструвати дефіцит зернових на ринку.

Не зважаючи на всі нюанси, у небагатьох офіційних заявах українських чиновників домінуючим тоном є вдячність за допомогу Румунії, особливо гуманітарну (прийом біженців) і логістичну (експорт українських товарів через дунайські порти до Констанци) [7]. Київ також висловив вдячність Бухаресту за підтримку поданої наприкінці вересня 2022 року заявки президента Зеленського на членство України в НАТО. Крім того, Київ ніколи не критикував розмір військової допомоги, наданої Румунією (оскільки, ймовірно, знає про її обмежений потенціал у цій галузі). Позитивні відгуки українського уряду щодо підтримки з боку Румунії слід трактувати як заяви, мотивовані бажанням підтримувати добросусідські відносини, необхідні для розвитку економічного та транспортного співробітництва.

Нарешті, уряд у Бухаресті побоюється, що потенційний успіх російського наступу в Україні може призвести до глибоких змін у стратегічній ситуації Румунії. За песимістичним сценарієм це означало б появу російських військ на кордоні з Румунією і, що не менш важливо, поставило б під загрозу суверенітет Молдови. Тому в умовах війни, що триває, Румунія незмінно розглядає НАТО як свого основного гаранта безпеки та прагне посилити військову присутність НАТО на своїй території

та в Чорному морі. Вторгнення Росії в Україну також спонукало уряд у Бухаресті прийняти рішення збільшити витрати Румунії на оборону з 2% до 2,5% ВВП, починаючи з 2023 року [83]. Очікується, що додаткові кошти прискорять поточну модернізацію румунської армії.

Крім того, що близькість кордону з Україною викликає занепокоєння щодо безпеки, експерти вважають, що важливими для Румунії також будуть наслідки для економіки. Незважаючи на те, що прямий вплив невеликий, враховуючи слабкі зв'язки з російською економікою, непрямий вплив, який можна побачити у збільшенні глобального уникнення ризику, може бути суттєвим, оскільки інвестори неохоче інвестують у Румунію, яка знаходиться поблизу країни в конфлікті. Тому інвестиційні рішення стануть більш зваженими. Однак Румунія тісно пов'язана з європейським ринком; отже, коливання в основному відбуватимуться з цього джерела [94].

Таким чином, геополітичне позиціонування Румунії у контексті російсько-української війни визначається активною роллю країни в підтримці мирного вирішення конфлікту та її стратегічним ставленням до збереження стабільності у східній частині Європи. Як частина НАТО, країна спирається на підтримку інших країн-союзників, оскільки як безпека Румунії, так і Чорного моря є невід'ємною частиною євроатлантичної безпеки. Разом з іншими партнерами Румунія працює над посиленням позицій стримування та оборони на східному фланзі. Зовнішньополітичні дії Румунії були спрямовані на підтримку України, починаючи з невідкладних заходів з надання їжі та притулку біженцям і закінчуючи сприянням українському експорту. У зв'язку з ситуацією в Україні, Румунія мала на меті домогтися санкцій проти Російської Федерації та її ізоляції на міжнародному рівні, а також підтримати політико-дипломатичні заходи та допомогу, надану ЄС і НАТО. Румунія виступала в ролі промоутера сусідніх країн, які мають намір вступити до НАТО або ЄС, і більше зосереджувалася на регіональних формах співпраці. Зовнішні дії в майбутньому спрямовані на те, щоб залишатися узгодженими з трьома основними партнерами: ЄС, НАТО і США.

Інші форми багатовимірної підтримки України були спрямовані на сприяння транспортуванню та транзиту української продукції на міжнародні ринки, хоча це означало комплексні заходи з розширення транзитних та логістичних потужностей портів Констанца та Галац. Інша ініціатива співпраці об'єднала міністрів закордонних справ Румунії, України та Республіки Молдова і була присвячена темі енергетичної безпеки.

Представники Румунії також продемонстрували чіткий намір підтримувати дії НАТО, підкреслюючи на кількох зустрічах важливість співпраці з іншими міжнародними партнерами, які поділяють ті ж цінності, і виступаючи за зміцнення співпраці між ЄС і НАТО і за міцне трансатлантичне партнерство як наріжний камінь європейської безпеки. Румунії вдалося отримати підтвердження важливості Чорноморського регіону для євроатлантичної безпеки і скористатися перевагами посиленої присутності Альянсу на східному фланзі після саміту НАТО. Румунія має намір збільшити свій внесок в рамках НАТО у багатьох вимірах, діючи як фактор безпеки і стабільності. Загалом, Румунія позиціонує себе сила, яка проводить зовнішньополітичні дії, узгоджені з діями трьох основних партнерів - ЄС, НАТО і США.

Висновки до 3 розділу

Досвід Румунії є актуальним для європейської та євроатлантичної інтеграції України. Як країна, що стала членом ЄС у 2007 та НАТО у 2004 році, Румунія може поділитися власним шляхом та враженнями щодо інтеграції, що може бути корисним у подоланні труднощів у реформах економіки, політики та інших сферах для України. Вона може також надавати цінні поради з управління та адаптації законодавства до стандартів ЄС. У сфері безпеки і оборони, румунський досвід у НАТО може сприяти розвитку стратегій та участі в миротворчих операціях для України. Румунія також слугує прикладом у розвитку демократії, правової держави та захисту прав людини для України. Таким чином, взаємодія між обома країнами

сприяє обміну кращими практиками та зміцненню внутрішньополітичних структур. Водночас, крім надання досвіду, Румунія повністю підтримує Україну у її європейських та атлантичних амбіціях, що закріплено юридично. В цілому, роль Румунії у європейській та євроатлантичній інтеграції України відображається у наданні дипломатичної підтримки, сприянні розвитку співпраці у різних сферах, запозиченні досвіду, що позитивно впливатиме на входження України у європейські структури.

Геополітична важливість України та Румунії зросла через суспільно-політичні події, зокрема повномасштабне вторгнення Росії в Україну. Обидві країни сьогодні відіграють ключову роль на сході та південному сході Європи, визначаючи геополітичний ландшафт та напрямки міжнародної політики. Україна, яка стала символом супротиву у війні з Росією, є неабияк важливою для світових лідерів, які виступили на її захист, що демонструє непересічну роль цієї держави у глобальних стратегіях. Натомість Румунія, яка перебуває на межі ЄС та в зоні інтересів Росії, сьогодні є одним із форпостів для стримування можливої агресії. Тобто геополітична вага обох країн зросла через події в Україні, що визначили їхню роль у світовій політиці та підкреслили стратегічне значення для міжнародної стабільності та безпеки.

Зауважимо, що Україна та Румунія мають неабияке геополітичне значення через те, що являються ключовими коридорами для транзиту енергетичних ресурсів, що, у свою чергу, впливає на енергетичний ландшафт регіону та має наслідки для політики, економіки та безпеки. Крім того, членство обох держав у міжнародних організаціях створює можливості для взаємодії та активного внеску в розв'язання глобальних викликів.

Геополітичне позиціонування Румунії у контексті російсько-української війни визначається активною участю країни в миротворчих зусиллях та стратегічним бажанням зберегти стабільність у східній частині Європи. Як член НАТО, Румунія розраховує на підтримку інших союзників, оскільки безпека країни і Чорного моря є невід'ємною частиною безпеки

євроатлантичного регіону. Спільно з іншими партнерами вона активно працює над зміцненням оборонних позицій на східному фронті.

Румунія залишається незмінною у підтримці, що надається Україні, але таким чином, щоб не допустити свого втягнення у конфлікт. Румунія зробила вибір на користь підтримки рішень, що стосуються поваги до міжнародного права, просування дипломатичних заходів і надання багатосторонньої підтримки, особливо в тому, що стосується інтеграції біженців і сприяння українським зерновим і товарам, підтримки рішень ЄС, а також підтримки країн, які мають намір надалі приєднатися до НАТО або ЄС. Щодо економічного співробітництва, Румунія сприяє транспортуванню та транзиту української продукції на міжнародні ринки, розширюючи транзитні та логістичні можливості портів Констанца та Галац.

Надалі представники Румунії виявляють чіткий намір підтримувати НАТО та співпрацювати з іншими міжнародними партнерами для зміцнення трансатлантичного партнерства і євроатлантичної безпеки. У цілому, Румунія виступає як активний гравець у зовнішній політиці, сумісно взаємодіючи з трьома ключовими партнерами: ЄС, НАТО і США.

ВИСНОВКИ

Звертаючи увагу на геополітичну нестабільність та економічну взаємозалежність у всьому світі, сьогодні надзвичайно важливим є вивчення дипломатії та міжнародних відносин. Сучасна дипломатія, яка відбувається на різних рівнях суспільних відносин, здатна враховувати складні аспекти міжнародних відносин та сприяти взаємодії різних глобальних акторів. Фактично вона є основним інструментом урегулювання конфліктів та розвитку міждержавних відносин. Термін «дипломатія» трактують як поняття, процес або професію, в основі визначення яких є її певний аспект та функції. Якщо узагальнити, то метою дипломатії є вирішення конфліктів, зміцнення співпраці та підтримка світового порядку. Дипломатична діяльність передбачає проведення конгресів, обмін листами, укладання угод, представництво за кордоном та інші заходи.

Що стосується міжнародних відносин, то слід зазначити, що вони є складним та взаємопов'язаним явищем, обумовленим різноманітністю та унікальністю подій та процесів. Міжнародні відносини не мають чітких меж, оскільки немає централізованого управління та існують обмежені можливості доступу до інформації. Крім того, додаткові виклики для їх вивчення створюють невизначеність і вплив випадковостей. Незважаючи на це, при вивченні міжнародних відносин потрібно враховувати їх економічні, ідеологічні, міжнародно-правові та військово-стратегічні складові. Найпоширенішими методами вивчення міжнародних відносин є: хронологічний, порівняльний, системний, соціологічний, структурно-функціональний та інституціональний, а також прогностичні методи. Вони допомагають розглянути історію відносин, виявити взаємозв'язки та вплив системних елементів, а також передбачити можливий розвиток подій у майбутньому тощо.

Становлення політико-дипломатичних та торговельно-економічних зв'язків між Україною та Румунією відбувалось із врахуванням історичних та

сучасних чинників, загальних викликів та стратегічних цілей обох країн. Основою для розвитку українсько-румунських дипломатичних стосунків стало визнання Румунією суверенітету та незалежності України. Новим етапом взаємодії обох держав стало офіційне встановлення дипломатичних відносин у лютому 1992 року. Це створило додаткові можливості для співпраці, а також сприяло розвитку партнерських відносин між Україною та Румунією. Згодом була підписана низка важливих документів та угод, серед яких: Протокол про зв'язки між Верховною Радою України і Парламентом Румунії, Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ Румунії, Угода про співробітництво між Торгово-промисловою палатою України та Торгово-промисловою палатою Румунії та ін.

Наступним етапом українсько-румунських взаємин стало підписання Договору про відносини добросусідства та співробітництва у 1997 року, яким визначались основоположні принципи співпраці та спільної діяльності. Підписання цього документу, зокрема, позитивно вплинуло на розвиток їх торговельно-економічних відносин.

Розглядаючи розбудову українсько-румунських відносин, можна сказати, що вона пройшла свою еволюцію дипломатичних стратегій та ініціатив з боку обох сторін. Якщо вище було описано перші етапи, а саме: початок дипломатичних відносин (1992-1997), під час якого було офіційно встановлено дипломатичні відносини між державами, відбувалось формування правового фундаменту для співпраці, та Договір про відносини добросусідства (1997), коли було закладено юридичні основи співробітництва, визначено конкретні принципи співпраці у різних сферах, то далі можна говорити, що країни пройшли наступні етапи: європейська та євроатлантична інтеграція (починаючи з 2000-х) як етап становлення євроінтеграційних прагнень обох країн; етап зростання торговельних та економічних зв'язків (2000-2010), під час якого спостерігалось значне наростання обсягів торговельного обміну між Україною та Румунією, що

відкрило нові можливості для розвитку економічного партнерства; спільна участь у проектах та ініціативах та додаткові дипломатичні угоди (з 2010-х); подолання викликів (з 2014 року), на етапі якого увага зосередилась на безпековій співпраці; співробітництво після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну (з 24 лютого 2022), коли відбувається розширення співпраці в галузі безпеки та оборони.

Слід зазначити, що каменями спотикання для розвитку українсько-румунських двосторонніх відносин були територіальні суперечки. Зокрема це спори щодо кордонів біля острова Зміїний та його континентального шельфу Чорного моря та будівництва каналу Бистре. Дипломатичних зусиль з обох боків для вирішення цих питань було недостатньо, тому вони вирішувались із залученням додаткових сторін. Так, рішення щодо розмежування морських просторів у Чорному морі ухвалив Міжнародний суд ООН у 2009 році, а питання каналу Бистре розглядав Комітет з імплементації Конвенції Еспо та Ради міністрів навколишнього середовища ЄС. Звернемо увагу на те, що після початку повномасштабного вторгнення було відкрито прохід суден через гирло Бистре, негативно сприйнялось Румунією. Однак цього разу сторонам вдалось дипломатично вирішити це питання. Зараз у Румунії заявляють, що жодних територіальних претензій немає і країна повністю підтримує територіальну цілісність України. Таким чином, бачимо, що хоча територіальні розбіжності між Україною та Румунією не завжди вдавалось вирішувати на дипломатичному рівні обох країн, проте країни завжди намагались знайти спільне рішення, ведучи спільну дипломатичну діяльність, яка, у свою чергу, сприяла розвитку їх відносин.

Для України, яка прагне інтегруватись у європейську та євроатлантичну структури, важливим є перейняття досвіду тих країн, які теж пройшли нелегкий інтеграційний шлях. Досвід Румунії у цьому плані є дуже актуальним. Як учасник НАТО з 2004 року та член ЄС з 2007, Румунія може стати прикладом для наслідування щодо реформування економіки, політики та інших сфер. Цінними для України можуть бути поради з управління та

адаптації законодавства до стандартів ЄС. Також важливим є досвід Румунії у сфері безпеки і оборони, який може відобразитись у побудові стратегій та участі в миротворчих операціях для України. Румунія для України може розглядатись як зразок у розвитку демократії, правової держави та захисту прав людини. Відповідно взаємодія між цими країнами сприяє обміну кращими практиками та зміцненню внутрішньополітичних структур. Разом з тим, важливо вказати на те, що Румунія офіційно стоїть на боці України у її європейських та атлантичних прагненнях, що є важливим сприятливим чинником української інтеграції. Загалом, роль Румунії у європейській та євроатлантичній інтеграції України відображається у наданні дипломатичної підтримки, сприянні розвитку співпраці у різних сферах, запозиченні досвіду, що є вкрай необхідними аспектами української євроінтеграції.

Сьогодні Україна та Румунія є важливими геополітичними акторами, які відіграють ключову роль на сході та південному сході Європи, визначаючи геополітичний ландшафт та напрямки міжнародної політики. Зокрема обидві країни мають неабияке геополітичне значення через те, що являються ключовими коридорами для транзиту енергетичних ресурсів, що, у свою чергу, впливає на енергетичний ландшафт регіону та має наслідки для політики, економіки та безпеки. Разом з тим, членство обох держав у міжнародних організаціях створює можливості для взаємодії та активного внеску в розв'язання глобальних викликів. Однак найголовніше варто зауважити, що важливість цих держав на геополітичній карті світу зросла у зв'язку із суспільно-політичними подіями, зокрема повномасштабним вторгненням Росії в Україну. Україну підтримали більшість світових лідерів, що демонструє її значимість у глобальних стратегіях. Румунія, яка перебуває на межі ЄС та в зоні інтересів Росії, у свою чергу, виступає як стримувач можливої російської агресії. Відтак бачимо, що геополітична вага обох країн зросла через події в Україні, визначаючи їхню роль у світовій політиці та підкреслюючи стратегічне значення для міжнародної стабільності та безпеки.

Румунія твердо прийняла на себе зобов'язання, пов'язані із російсько-українською війною. Мова йде про її миротворчі зусилля та стратегічне бажання зберегти стабільність у східній частині Європи. У своїй діяльності Румунія, як член НАТО, розраховує на підтримку інших союзників альянсу, оскільки безпека країни і Чорного моря є невід'ємною частиною безпеки євроатлантичного регіону. Разом з іншими партнерами вона працює над зміцненням оборонних позицій на східному фланзі.

Слід вказати на те, що Румунія твердо підтримує Україну у російсько-українській війні. Вона приймає рішення відповідно до міжнародного права, здійснює дипломатичні заходи і надає багатосторонню підтримку, починаючи із прийому та забезпечення біженців та сприяння українським зерновим і товарам, закінчуючи підтримкою рішень ЄС. Румунія також здійснює економічне співробітництво з Україною, яке полягає у транспортуванні та транзиту української продукції на міжнародні ринки, розширюючи транзитні та логістичні можливості портів Констанца та Галац, що вкрай важливе для функціонування української економіки.

Загалом Румунія виступає як активний гравець у зовнішній політиці та важливий геополітичний актор, сумісно взаємодіючи з трьома ключовими партнерами: ЄС, НАТО і США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Захищатимемо кожен дюйм території НАТО». Головне з саміту Бухарестської дев'ятки за участі Байдена. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64734270> (дата звернення: 30.11.2023)
2. «Це була джентельменська угода»: Румунія може заборонити імпорт зерна з України на 30 днів. URL: https://24tv.ua/rumuniya-mozhe-zaboroniti-import-zerna-ukrayini-30-dniv_n2394651 (дата звернення: 30.11.2023)
3. Арон Р. Мир і війна між націями. Київ : Юніверс, 2000. 688 с.
4. Балануца О. О. Родзинки дипломатії : навч. посіб. Дніпро : Середняк Т. К., 2022. 148 с. URL: <https://kuwait.mfa.gov.ua/storage/app/sites/46/balanutsa-o-rodzinki-diplomatii.pdf> (дата звернення: 01.11.2023).
5. Безега Т. М. Українсько-румунські територіальні суперечності: історичний аналіз та сучасний стан. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер. : Історія. 2012. Вип. 29. С. 36-42.
6. Бжезінський З. Вирішальна роль України на пострадянському просторі. *Політика і час*. 1997. № 9. С. 23–26.
7. Більше діла, менше слів Румунія підтримує Україну насправді значно більше, ніж здається. URL: <http://surl.li/nwtkm> (дата звернення: 30.11.2023)
8. Бостан С. Встановлення україно-румунських міждержавних відносин. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2010. Т 21. С. 209-213
9. В аеропорту румунського міста Сучава запрацював хаб для гумдопомоги з Європи. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3425689-v-aeroportu-rumunskogo-mista-sucava-zpracuvav-hab-dla-gumdopomogi-ukraincam-z-evropi.html> (дата звернення: 30.11.2023)

10. Варшавський саміт НАТО: чого чекати Україні. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/04/12/7047616/> (дата звернення: 30.11.2023)
11. Від падіння режиму Чаушеску до вступу в ЄС: як Румунії вдалося за 17 років пройти цей шлях? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/956580.html> (дата звернення: 27.11.2023)
12. Власенко В. Ідея «Великої Румунії» живе не тільки в помислах. *Урядовий кур'єр*. 1997. 8 лютого. С. 9.
13. Володимир Зеленський підписав заявку на членство України у Європейському Союзі – Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-pidpisav-zayavku-na-chlenstvo-ukrayini-u-73249> (дата звернення: 13.11.2023).
14. Гакман С. Проблеми українсько–румунського прикордоння. *Матеріали міжнародної конференції «Західні кордони України: аналогії, проблеми, перспективи»*. Ужгород. 2005. 26 лютого. URL: <http://www.ji-magazine.lviv.ua/conf-febr2005/vystupy.htm> (дата звернення: 20.11.2023).
15. Демчишак Р. Російсько-українська війна як фактор геополітичного позиціонування регіону ЦСЄ та ПСЄ. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. №43. 2022. С.247. С. 247–254.
16. Денисенко І., Тяпкіна Ю. О. Концепція війни та миру Реймона Арона: до визначення евристичного потенціалу. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2019. Т. 18, № 2. С. 61–71. URL: <https://doi.org/10.34142/24130060.2019.18.2.06> (дата звернення: 02.10.2023).
17. Дністрянський М. С. Українсько-румунські міждержавні відносини: геополітичні суперечності та перспективи оптимізації. *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. Серія : Географічні науки. 2012. № 18. С. 102–107.
18. Єфіменко Г.Г., Кульчицький С.В. Кордони державні України, принципи та історична практика їх визначень// *Енциклопедія історії України*:

Т. 5: Кон - Кю / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2008. 568 с.

19. Жакун М. Ю. «Співвідношення понять «воєнна дипломатія» та «оборонна дипломатія» в умовах трансформації правових систем. *Трансформація правових систем в умовах збройних конфліктів* : матер. круглого столу (м. Одеса, 10 лютого, 2023 р.) / НУ «ОЮА», кафедра міжнародного та європейського права. Одеса : НУ «ОЮА», кафедра міжнародного та європейського права, 2023. С. 56.

20. З історії Посольства України в Румунії. Посольство України в Румунії. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/posolstvo/220-z-istoriji-posolystva-ukrajini-v-rumuniji> (дата звернення: 01.11.2023).

21. Захистити наші країни від загрози балістичних ракет. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/opinions_130662.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 30.11.2023)

22. Зеленський: «зерновий коридор» через Молдову і Румунію - це взірєць того, як багато ми можемо зробити разом. URL: https://lb.ua/world/2023/10/10/578847_zelenskiy_zernoviy_koridor.html (дата звернення: 20.11.2023).

23. Зовнішня Політика України : Опор. конспект лекцій / уклад.: М. М. Палінчак та ін. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 80 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/45897/1/верстка%20a%205.pdf> (дата звернення: 01.11.2023).

24. Імпорт зерна з України: Євросоюз дозволив, три країни — проти. URL: <https://tsn.ua/groshi/import-zerna-z-ukrayini-yevrosoyuz-dozvoliv-tri-krayini-proti-2410753.html> (дата звернення: 30.11.2023)

25. Коломієць О. В. Трансформація безпекової парадигми Румунії в контексті євроатлантичної та європейської інтеграції. Проблеми міжнародних відносин. 2013. № 7. С. 77–93.

26. Конвенція між Урядом України і Урядом Румунії про уникнення подвійного оподаткування та попередження ухилень від сплати податків

стосовно доходу і капіталу : Конвенція Каб. Міністрів України від 29.03.1996 р.: станом на 21 жовт. 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_002#Text (дата звернення: 14.11.2023).

27. Конспект лекцій з дисципліни «Теорія міжнародних відносин» / уклад.: І. М. Чістякова та ін. Одеса : ДУ ОП, 2021. 223 с.

28. Копійка В. В., Маковський С. О. Європейський союз у міжнародних відносинах : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2021. 560 с.

29. Круглашов А.М. Нові можливості для давніх сусідів. *Україна – Румунія– Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин у контексті сучасних європейських процесів* : зб. наук. пр. – Чернівці: Букрек, 2009. Т. III. С. 25-30.

30. Логістика в умовах війни. Як зберегти та пітримувати експортні поставки? URL: <https://www.mikhailenko.com.ua/24-05-2023/logistyka-v-umovah-vijny-yak-zberegty-ta-pitrymuvaty-ekспортni-postavky/> (дата звернення: 30.11.2023)

31. Макар Ю., Бурдяк В., Макар В., Семенко В. Європейський Союз: вчора, сьогодні, завтра: навчальний посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 400 с

32. Максименко Л. Відносини України та Румунії в контексті регіональних ініціатив ЄС. *Міжнародні та політичні дослідження*. №2. 2019. С. 136.

33. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин : підручник. 3-тє вид. Київ: Знання, 2007. 461 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2341.html> (дата звернення: 01.10.2023).

34. Мельничук Л. Досвід реформування судової системи Румунії у контексті протидії корупції на шляху до членства в ЄС. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*: зб. наук. статей. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2023. Т. 47. С. 239–252.

35. Мельничук Л. Н. Особливості договору про вступ Румунії та Болгарії до Європейського Союзу. *Політика і духовність в умовах*

глобальних викликів. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. №13. 2014. С. 466. С. 466-473.

36. Мельничук Л. Оціночний етап інтеграції Румунії як складова вступу до Європейського Союзу (1995-1999 рр.). *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2014. Т. 27-28. С. 71-76.

37. Нова бойова група НАТО в Румунії: як проходять тренування та будівництво на полігоні в Чинку. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/nato-battlegroup-romania-russia-war/32046633.html> (дата звернення: 30.11.2023)

38. Огризко Л. Україна в геополітичному трикутнику «США-Росія-Китай». *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. №95(1). 2011. С. 65-66.

39. Окремі аспекти українсько-румунських відносин в сучасних умовах. URL: <http://forumn.kiev.ua /2009-04-83/83-08.html> (дата звернення: 25.11.2023).

40. Окуньовська Ю. В. Транскордонне співробітництво з Україною в умовах війни. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Серія політичні науки. №7, 2022. С. 70-74.

41. Окупація та анексія Криму Росією. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30451636.html> (дата звернення: 20.11.2023).

42. Онищук О.Р. Особливості суспільно-політичної трансформації Румунії в контексті європейської інтеграції [Текст] : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04 / Онищук Оксана Романівна; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2014. 19 с.

43. Осадца І., Карпо В. Прогностичні методики у дослідженні сучасних міжнародних відносин (на прикладі динамічної моделі Річардсона). *Медіафорум*. 2022. № 11. С. 77–95.

44. Острів Зміїний: виборили статус, втратили нафту?/ Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/02/4/180227/> (дата звернення: 25.11.2023)

45. Після днопоглиблення гирла Бистре порти на Дунаї приймають по 12 суден на добу. URL: <https://ports.ua/pislya-dnopogliblennya-girla-bistre->

porti-na-duna%D1%97-prijmayut-po-12-suden-na-dobu-miu/ (дата звернення: 25.11.2023)

46. Політичні відносини Україна - Румунія. *Посольство України в Румунії*. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/183-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-rumunijeju> (дата звернення: 01.11.2023).

47. Понад дев'ять мільйонів українців залишили країну від початку війни – ООН. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3528538-ponad-devat-miljoniv-ukrainciv-pokinuli-krainu-vid-pocatku-vijni-oon.html> (дата звернення: 30.11.2023)

48. Порт Констанца демонструє рекордні темпи перевалки завдяки українським вантажам. URL: <https://www.railinsider.com.ua/port-konstancza-demonstruye-rekordni-tempy-perevalky-zavdyaky-ukrayinsky-m-vantazham/> (дата звернення: 30.11.2023)

49. Права людини в період збройних конфліктів : Зб. матеріалів міжнародної науково-практичної конференції присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.) / Нац. ун-т «Одеська юридична академія» ; каф. міжнародного та європейського права НУ «ОЮА» : у 2 т. Одеса, 2022. С. 373.

50. Президент Румунії також прибув до Києва. URL: <https://susplne.media/250715-prezident-rumunii-takoz-pribuv-do-kieva/> (дата звернення: 30.11.2023)

51. Придністровський регіон: Росія готує свої підрозділи до провокацій та демонстраційних дій. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/04/02/prydnistrovskyj-region-rosiya-gotuye-svoyi-pidrozdily-do-provokaczij-ta-demonstraczijnyh-dij/> (дата звернення: 30.11.2023)

52. Прихистки, гуманітарна допомога та створення україномовного освітнього простору: як допомагають українським біженцям в Румунії. URL: <https://bukinfo.com.ua/viyna-na-shodi/pryhystky-gumanitarna-dopomoga-ta->

stvorennya-ukrajinomovnogo-osvitnogo-prostoru-yak-dopomagayut-ukrajinskim-bizhencyam-v-rumuniji (дата звернення: 01.11.2023).

53. Про зв'язки між Верховною Радою України і Парламентом Румунії : Протокол від 02.04.1992 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/153149___153149 (дата звернення: 01.11.2023).

54. Про ратифікацію Договору про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією і Додаткової угоди до нього у формі обміну листами Міністра закордонних справ України та Міністра закордонних справ Румунії : Закон України від 17.07.1997 р. № 474/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474/97-вр#Text> (дата звернення: 14.11.2023).

55. Рендюк Т.Г. Щодо періодизації сучасних українсько-румунських відносин. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. Випуск 16. Зовнішня політика, світова дипломатія і світовий порядок: зміст, закономірності, механізми розвитку [Текст] : збірник научних трудов / ред. В. Г. Циватий. К. : ДАУ при МЗС України, 2010. С. 40.

56. Розширення НАТО: з якою періодичністю до Альянсу вступають нові члени. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/07/07/infografika/polityka/rozshyrennya-nato-yakoyu-periodychnisty-u-alyansu-vstupayut-novi-chleny> (дата звернення: 29.11.2023)

57. Російські безпілотники впали на територію Румунії випадково, – міністр Тилвар. URL: https://lb.ua/world/2023/10/11/579020_rosiyski_bezpilotniki_vpali.html (дата звернення: 30.11.2023)

58. Руднева В. Публічна дипломатія: теоретичні основи застосування нової інформаційно-комунікаційної технології в державному управлінні. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. № 1. С. 2012. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21D=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vnadu_2012_1_18 (дата звернення: 01.10.2023).

59. Рудницький С. Українська справа зі становища політичної географії. Берлін : [б. в.], 1923. 215 с.

60. Румунія відреагувала на вигадки Путіна про нібито її зазіхання на частину України. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/11/6/7150104/> (дата звернення: 25.11.2023)

61. Румунія надаватиме Україні військову допомогу до повної перемоги – Йоханніс. URL: <https://fakty.com.ua/ua/svit/20231010-rumuniya-padavatyme-ukrayini-vijskovu-dopomogu-do-povnoyi-peremogy-johannis/> (дата звернення: 20.11.2023).

62. Румунія перевірить глибини у дельті Дунаю. URL: <https://ports.ua/rumuniya-perevirir-glibini-u-delti-dunayu/> (дата звернення: 25.11.2023)

63. Румунія підписала декларацію про підтримку євроінтеграції України. Це крок до вступу в НАТО та ЄС. URL: <https://babel.ua/news/94592-rumuniya-pidpisala-deklaraciyu-pro-pidtrimku-uevrointegraciji-ukrajini-ce-krok-do-vstupu-v-nato-i-yes> (дата звернення: 30.11.2023).

64. Румунія та Болгарія підписали сьогодні у Люксембурзі угоду про запланований на 1 січня 2007 року їхній вступ до Європейського союзу. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/929634.html> (дата звернення: 27.11.2023)

65. Сивак Т. В. Публічна дипломатія як інтеграційний компонент стратегічних комунікацій у публічному управлінні. *Право та державне управління*. 2019. Т. 36, № 3. С. 98–104.

66. Смолій В. А., Ясь О. В. Сучасна російсько-українська війна у світлі постколоніалізму. *Вісник НАН України*, №6, 2022. С. 3-15.

67. Солодкий С., Ракеру І. Аудит зовнішньої політики: Україна-Румунія. Дискусійна записка. Інститут світової політики. Київ. 2016. 44 с.
68. Тетуляк В. Українсько-румунські відносини: сучасний стан та перспективи розвитку. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. Т. 15-16. Чернівці : Рута, 2007. С. 192-197.
69. Ткаченко В. Позиція західних країн щодо України напередодні повномасштабного вторгнення Російської Федерації 24 лютого 2022 року. *Проблеми всесвітньої історії*. 2023. (20). С. 27–47
70. Тригуб П., Плетенчук Г. Територіальні суперечності між Україною та Румунією в контексті євроатлантичної інтеграції. URL: <http://lib.kma.mk.ua/pdf/naukpraci/history/2010/> (дата звернення: 25.11.2023)
71. Троян С., Христюк Т. Румунський вектор зовнішньої політики України в 1991-2001 рр. *Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин*. Чернівці : Букрек, 2002. С. 301.
72. Турчин Я., Івасечко О. Виклики для співпраці держав-учасниць формату Бухарестської дев'ятки в умовах еволюції безпекових загроз на східних кордонах НАТО [Текст]. *Гуманітарні візії*. 2022. Vol. 8, № 1. С. 7-12.
73. У Києві відбулося спільне засідання урядів України та Румунії. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-kyievi-vidbulosia-spilne-zasidannia-uriadiv-ukrainy-ta-rumunii> (дата звернення: 20.11.2023).
74. Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ Румунії : Угода М-ва внутр. справ України від 18.05.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_151#Text (дата звернення: 14.11.2023).
75. Угода про співробітництво між Торгово-промисловою палатою України і Торгово-промисловою палатою Румунії : Угода Торгово-пром. палати України від 11.05.1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_033#Text (дата звернення: 14.11.2023).
76. Україна в міжнародних організаціях: Навчальний посібник. За ред. Ю.І.Макара. Чернівці: Прут, 2009. 880 с.

77. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> (дата звернення: 01.11.2023).

78. Україна та Румунія підписали документи про стратегічне партнерство. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3772257-ukraina-ta-rumunia-pidpisali-zaavu-pro-strategicne-partnerstvo.html> (дата звернення: 20.11.2023).

79. Ціватий В. Г. Дипломатія і підготовка дипломата XXI століття: традиції, інновації, моделі. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2004. № 10. С. 11–31.

80. Чекаленко Л. Д. Дипломатія. Україна в системі міжнародних відносин. Словник-довідник: : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 176 с.

81. Чорна Н. В., Підгірна В. Н. Сучасний стан та перспективи розвитку українсько-румунських відносин. URL: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics (дата звернення: 25.11.2023).

82. Чупрій Л. Ключові концептуальні підходи до дослідження системи міжнародних відносин. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*, № 1 (9), 2021. С. 47.

83. Як посилюються країни Європи на тлі російської загрози. URL: https://lb.ua/world/2022/07/26/524244_yak_posilyuyutsya_kraini_ievropi_tli.html (дата звернення: 30.11.2023)

84. Acordarea de către România a unor contribuții voluntare pe linie NATO pentru întărirea rezilienței și capabilităților Ucrainei, Republicii Moldova, Georgiei și Iordaniei. URL: <https://www.mae.ro/node/59958> (дата звернення: 30.11.2023)

85. Anghel M.-G., Manole A., Stoica R. Correlation between Direct Foreign Investments and Import – cantitative model of analyse. *Romanian Statistical Review Supplement*. 2016. Vol. 64, no. 10. P. 106–109. URL:

<https://ideas.repec.org/a/rsr/supplm/v64y2016i10p106-109.html> (date of access: 01.11.2023).

86. Asaftei G., Parmeter C. Market power, EU integration and privatization: The case of Romania. *Journal of Comparative Economics*. 2010. Vol. 38, no. 3. P. 340–356. URL: https://econpapers.repec.org/article/eeejcecon/v_3a38_3ay_3a2010_3ai_3a3_3ap_3a340-356.htm (date of access: 01.11.2023).

87. Aurescu B. Avanscena și culisele procesului de la Haga. URL: <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14697.pdf#view=FitH&pagemode=none&search=%22romania%22> (date of access: 25.11.2023).

88. Brown C., Ainley K. *Understanding International Relations*. 3rd ed. New York: Palgrave Macmillan, 2005. 8 p. URL: https://www.academia.edu/7687555/Understanding_International_Relations_3rd_ed_Chris_Brown (date of access: 03.10.2023).

89. Całus K. Extremely cautious. Romania's approach to the Russian invasion of Ukraine. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2022-10-14/extremely-cautious-romanias-approach-to-russian-invasion-ukraine> (date of access: 30.11.2023)

90. Chan S. On Different Types of International Relations Scholarship. *Journal of Peace Research*. 2002. Vol. 39, no. 6. P. 747–756. URL: <https://www.jstor.org/stable/1555257> (date of access: 11.10.2023).

91. Dąborowski T., Iwański T. Przełamywanie nieufności w stosunkach Rumunii i Ukrainy. URL: <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-04-27/przelamywanie-nieufnosci-w-stosunkach-rumunii-i-ukrainy> (date of access: 25.11.2023).

92. Deschiderea de către ministrul afacerilor externe Bogdan Aurescu a evenimentului de lansare a volumului „Vespasian V. Pella and the ideal of peace through law”. URL: <https://www.mae.ro/node/59948> (date of access: 30.11.2023).

93. Dodescu A., Chirilă L. F. Regional Innovation Governance in the Context of European Integration and Multi-level Governance Challenges. A Case Study of North-West Region of Romania. *Procedia Economics and Finance*. 2012. P. 1177–1184. URL: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(12\)00293-6](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(12)00293-6) (date of access: 01.11.2023).
94. Facing the conflict in Ukraine: Romania's position. URL: <https://china-cee.eu/2022/03/08/romania-external-relations-briefing-facing-the-conflict-in-ukraine-romaniias-position/> (date of access: 30.11.2023).
95. Gheorghe Z., George G. Romania's association with European Union. Integration perspectives. Munich Personal RePEc Archive. 1994. URL: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/79840/> (date of access: 01.11.2023).
96. Gherman M. The Impact of the European Funds in Romania. The Examination of the Problems and Solutions. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*. 2012. P. 233–247. URL: <https://ideas.repec.org/a/hur/ijaraf/v2y2012i1specialp233-237.html> (date of access: 01.11.2023).
97. Hix Simon, Goetz Klaus H. Introduction: European integration and national political systems. *West European Politics*. 2007. Vol. 23, no. 4. P. 1–26. URL: <https://doi.org/10.1080/01402380008425398> (date of access: 01.11.2023).
98. Intensyfikacja stosunków rumuńsko-ukraińskich. URL: <https://www.pism.pl/publikacje/intensyfikacja-stosunkow-rumunsko-ukrainskich> (date of access: 20.11.2023)
99. Kukufita J. *Teoria stosunkow miedzynarodowych*. Warszawa, 2000. 137 p.
100. MAE salută adoptarea de către AG ONU a rezoluției „Integritatea teritorială a Ucrainei - apărarea principiilor Cartei ONU”. URL: <https://www.mae.ro/node/59935> (date of access: 30.11.2023)
101. Manole A., Dumitrescu D., Dumitrescu D. Impact of EU funds absorption in ensuring macro stability. *Romanian Statistical Review Supplement*. 2016. Vol. 64, no. 9. P. 30–35. URL:

<https://ideas.repec.org/a/rsr/supplm/v64y2016i9p30-35.html> (date of access: 01.11.2023).

102. Patton S. The Peace of Westphalia and its Affects on International Relations, Diplomacy and Foreign Policy. *The Histories*. 2019. Vol. 10, no. 1. P. 91–99. URL: https://digitalcommons.lasalle.edu/the_histories/vol10/iss1/5?utm_source=digitalcommons.lasalle.edu/the_histories/vol10/iss1/5&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages (date of access: 01.10.2023).

103. Polish and Romanian responses to Russian aggression: Lessons for a US CEE Strategy. URL: <https://www.mei.edu/publications/polish-and-romanian-responses-russian-aggression-lessons-us-cee-strategy> (дата звернення: 30.11.2023)

104. Precizări de presă ale MAE cu privire la declarațiile Președintelui Putin privind România. URL: <https://www.mae.ro/node/60083> (date of access: 25.11.2023)

105. Report on Romania's progress towards accession - Committee on Foreign Affairs, Human Rights, Common Security and Defence Policy. European Parliament. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-5-2004-0103_EN.html (date of access: 13.11.2023).

106. România sprijină procesul de asociere politică și integrare economică a Ucrainei cu UE. URL: <https://ue.mae.ro/romania-news/3450> (дата звернення: 30.11.2023).

107. Romania's Danube dispute with Ukraine sparks Russian propaganda claims. URL: <https://www.ft.com/content/c981b929-3955-443c-8ca2-4ac473c3933d> (дата звернення: 25.11.2023)

108. Rowen Herbert H. The Peace of Westphalia Revisited. *The Journal of Modern History*. 1961. Vol. 33, no. 1. P. 53–56. URL: <http://www.jstor.org/stable/1876476> (date of access: 01.10.2023).

109. Sadurski W., Ziller J., Zurek K. Legal and Political Responses in Central and Eastern Europe. Robert Schuman Centre, 2006. URL:

https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/3946/2006_Apres_Enl.pdf (date of access: 01.11.2023).

110. Saurugger S., Radaelli C. The Europeanization of Public Policies: Introduction. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*. 2008. Vol. 10, no. 3. P. 213–219. URL: <https://doi.org/10.1080/13876980802276847> (date of access: 01.11.2023).

111. Sedelmeier U. Europeanisation in new member and candidate states. *Living Reviews in European Governance*. 2011. Vol. 6, no. 1. P. 9-12. URL: https://www.researchgate.net/publication/49616330_Europeanisation_in_new_member_and_candidate_states (date of access: 01.11.2023).

112. The Accession Partnership with Romania. EUR-Lex Access to European Union law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/the-accession-partnership-with-romania.html> (date of access: 20.10.2023).

113. The Relations between Ukraine and Romania: Old and New Perceptions. Cooperation Outlooks URL: https://prismua.org/wp-content/uploads/2017/01/The_Relations_between_Ukraine_and_Romania_Old_and_New_Perceptions._Cooperation_Outlooks.pdf (дата звернення: 25.11.2023)

114. Wstrzemięzliwe wsparcie Rumunii dla Ukrainy. URL: <https://www.pism.pl/publikacje/wstrzemiezliwe-wsparcie-rumunii-dla-ukrainy> (дата звернення: 01.11.2023).

LE RÉSUMÉ

Dimension géopolitique des relations diplomatiques entre l'Ukraine et la Roumanie - Travail scientifique de qualification sous forme de manuscrit.

Mémoire de maîtrise dans la spécialité "...". - Université nationale Yuriy Fedkovych de Tchernivtsi, Tchernivtsi, 2023.

Le mémoire de maîtrise est consacré à l'étude des activités diplomatiques de l'Ukraine et de la Roumanie dans les conditions actuelles de transformations géopolitiques. L'auteur a analysé diverses approches théoriques de la définition de la diplomatie et examiné les méthodes et approches modernes de l'analyse des relations internationales, en particulier dans le contexte de l'étude de la diplomatie.

L'étude examine les étapes de formation des relations politiques et diplomatiques entre l'Ukraine et la Roumanie et analyse l'évolution des stratégies et initiatives diplomatiques des deux pays dans le contexte du développement de leurs relations. Une attention considérable est accordée au règlement diplomatique des différends territoriaux, qui revêt une grande importance pour garantir la stabilité dans la région.

Il est important que l'étude prenne en compte la dimension globale des relations entre l'Ukraine et la Roumanie au stade actuel. L'auteur analyse le rôle et l'expérience de la Roumanie dans le soutien à l'intégration européenne et euro-atlantique de l'Ukraine. Le chercheur définit également la place de l'Ukraine et de la Roumanie dans la géopolitique moderne et leur contribution à la guerre russo-ukrainienne. Dans la dernière partie de l'ouvrage, l'auteur analyse l'impact global des relations diplomatiques entre les deux pays sur la sécurité et la stabilité internationales.

Ce mémoire de maîtrise ouvre des opportunités pour une analyse approfondie de l'impact de la diplomatie professionnelle dans les relations entre les deux pays sur leur positionnement politique et économique mondial. Il apporte une contribution significative à la compréhension des relations diplomatiques modernes entre l'Ukraine et la Roumanie.

Le caractère unique du travail réside dans l'analyse des tendances mondiales et régionales actuelles, telles que l'intégration européenne et euro-atlantique en cours, ainsi que les catastrophes de sécurité internationale et le positionnement géopolitique de la Roumanie, en particulier dans le contexte de la guerre russo-ukrainienne.

Les résultats de l'étude peuvent être utiles pour développer des stratégies pour les activités diplomatiques des deux pays, ainsi que contribuer à de nouvelles recherches dans le domaine des relations internationales et de la diplomatie.

Mots-clés : Ukraine ; Roumanie; géopolitique moderne, diplomatie, guerre russo-ukrainienne ; relations ukraïno-roumaines.